

EXAMENSARBETE

Våren 2008

Läroarutbildningen

Musikens plats i skolan

En studie av tre grundskolors musikundervisning i
årskurs 3-5 i Kristianstads kommun

Författare
Hanna Levin

Handledare
Anna Linge

www.hkr.se

Musikens plats i skolan - En studie av tre grundskolors musikundervisning i årskurs 3-5 i Kristianstads kommun

Författare: Hanna Levin

Abstract

Uppsatsen belyser musikens plats i skolverksamheten och musikundervisningens utformning på tre grundskolor årskurs 3-5 i Kristianstads kommun. Syftet med studien är att undersöka hur musikundervisningen utformas i de tre skolorna, om den eventuellt införlivas i den övriga undervisningen, samt hur ämnet utvecklats sedan den senaste läroplanens inträde. Den insamlingsmetod som har använts har varit kvalitativa intervjuer med rektorer och lärare. Dessa har sedan relaterats till relevanta litteraturstudier och tidigare forskning. Resultatet visar en bristande prioritering vad gäller musikens plats i undervisningen, ofta finns brister i form av materiella och tidsmässiga aspekter. Det framkommer även att de tre grundskolorna behöver ta ett större ansvar för att följa de nationella riktlinjerna. Studien belyser därmed brister, men ger även förslag på tillvägagångssätt som kan underlätta för en mer innehållsrik samt utvecklad musikundervisning i form av en arbetsplan för musikämnet samt ökad prioritering vad gäller materiella samt yttre förutsättningar.

Ämnesord: Musikundervisning, ämnesintegrering, skolverksamhet, Kristianstads kommun, kvalitativ intervju

Innehåll

Förord	5
1. Inledning med bakgrund.....	6
1.1 Syfte och problemformulering.....	6
1.2 Disposition	7
2. Forskningsbakgrund	7
2.1 Musikundervisningens styrdokument och utformning – från övergripande till lokalt	7
2.1.1 Nationellt övergripande riktlinjer för musikundervisningen.....	8
2.1.2 Lokala riktlinjer för musikundervisningen	10
2.2 Musikämnets utveckling	11
2.3 Musikämnets yttre förutsättningar	12
2.4 Lärares förkunskaper.....	13
2.4.1 Historiska infallsvinklar.....	14
2.4.2 Nutida infallsvinklar i lärares behörighet och utbildning	14
2.4.3 Dagens situation ur ett analytiskt synsätt	14
2.5 Elevernas engagemang	15
2.6 Musikens utvidgade plats i undervisningen.....	16
3. Metod	18
3.1 Val av undersökningsmetod.....	18
3.2 Urval och procedur.....	19
3.3 Forskningsetiska reflektioner	20
4. Resultatbeskrivning.....	21
4.1 Beskrivning av de tre skolorna.....	21
4.2 Resultat av intervjuerna.....	22

4.2.1 Musikundervisningens styrdokument och utformning	22
4.2.2 Musikämnets utveckling	25
4.2.3 Musikämnets utrymme i skolan	27
4.2.4 Musikämnets materiella förutsättningar.....	28
4.2.5 Lärarens förkunskaper.....	30
4.2.6 Elevernas engagemang	Fel! Bokmärket är inte definierat.
4.2.7 Musikens utvidgade plats i undervisningen.....	32
5. Diskussion.....	33
5.1 Metoddiskussion	33
5.1.1 Begränsningar i samband med studien	35
5.2 Resultatdiskussion.....	36
5.2.1 Musikundervisningens styrdokument och utformning	36
5.2.2 Musikämnets utveckling	38
5.2.3 Musikämnets utrymme i skolan	39
5.2.4 Musikämnets materiella förutsättningar.....	41
5.2.5 Lärarens förkunskaper.....	42
5.2.6 Elevernas engagemang	42
5.2.7 Musikens utvidgade plats i undervisningen.....	43
5.3 Konsekvenser för yrkesrollen	44
5.4 Förslag till fortsatt forskning.....	45
6. Sammanfattning.....	46
Referenser.....	48
Bilaga 1 – Intervjufrågor.....	50
Bilaga 2 - Sammanfattning av intervjuer.....	51

Förord

Musik har alltid varit viktigt för mig och är ett intresse som har funnits under många år. Som blivande lärare har jag valt att utveckla en djupare kunskap om hur musikämnet utformas i undervisningen i några skolor i Kristianstads kommun. Sedan studien påbörjades och under resans gång har jag mött ett intresse och engagemang hos de personer som har intervjuats. Jag vill därmed tacka de personer som har hjälpt mig att göra denna studie möjlig och hoppas att resultatet av studien kan bidra till ökad kunskap om musikundervisningen i skolan. Jag vill även tacka Anna Linge för god handledning.

1. Inledning med bakgrund

I samband med Lärarutbildningens verksamhetsförlagda utbildning har jag fått möjlighet att besöka flera skolor i Kristianstads kommun. På olika sätt har kontakt med musik i undervisningen ägt rum, men trots detta har ingen tillfredsställande förståelse utvecklats gällande musikens betydelse i dagens skolverksamhet. En känsla har dock utvecklats om ett minskande utrymme för musiken som ämne. Enligt den senaste läroplanen, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo94*, skall de intellektuella tillsammans med de praktiska och estetiska aspekterna vara en del av undervisningen. Allt för att tillgodose varje elevs behov (Skolverket 2006). Enligt min bedömning är musik en viktig del i skolverksamheten, därför finns en vilja att ta reda på hur musiken utformas i några av grundskolorna årskurs 3-5 i Kristianstads kommun.

Med denna uppsats empiriska utfall som grund, problematiseras musikämnets utformning och omfattning i de undersökta skolorna. Förförståelsen av det krympande utrymmet ligger till grund för viljan att öka kunskapen om ett ämne som engagerar mig som både person och pedagog.

1.1 Syfte och problemformulering

Syftet med uppsatsen är således att undersöka musikämnets utformning i några grundskolor årskurs 3-5 i Kristianstads kommun. Jag vill se hur musikämnet och även musikens roll i skolarbetet eventuellt förändrats inom ramen för den senaste läroplanens inträde. Jag vill även se och diskutera vilka möjligheter som musiken som ämne och företeelse kan ha vid de skolor som undersöks och vad personalen på dessa grundskolor har för uppfattning kring musikens utveckling. För att uppnå syftet ställs följande frågor.

Problemformulering

1. Hur utformas och diskuteras musikens roll i undervisningen på de tre undersökta skolorna i Kristianstads kommun?
2. Hur har ämnet musik utvecklats sedan inträdet av den senaste läroplanen?
3. Hur kan musiken finna en utvidgad plats i undervisningen?

1.2 Disposition

Uppsatsen inleds ovan med inledning och syfte med studien tillsammans med problemformulering. Nedan fortsätter uppsatsen med en forskningsbakgrund som presenteras genom temaområden där tidigare forskning i form av litteratur och dokument som belyser musikens plats i skolverksamheten behandlas. Därefter följer metod, urval, procedur samt etiska reflektioner. Samt i nästa kapitel resultatet av kvalitativa intervjuer presenterat utifrån valda temaområden. Uppsatsen leder vidare i en metoddiskussion följt av en resultatdiskussion som knyter an studien med tidigare forskning och teorier. Uppsatsen avslutas med en sammanfattning där huvuddragen återges.

2. Forskningsbakgrund

Uppsatsens bakgrundskapitel behandlar litteratur och dokument som belyser musikämnets förutsättningar. En del av forskningsbakgrunden beskriver förutsättningarna för musikundervisningen i ett bredare åldersperspektiv, men problematiseringen har ändå relevans för undersökningen. Motsvarande relevanta dokument som behandlar den valda åldersgruppen saknas. Enligt min bedömning upplevs det därför som intressant att jämföra med dokumenten och litteraturen som återges i detta kapitel. Utmaningar och problem med att organisera en undervisning som leder till ett kvalitativt utfall i relation till läroplanens intentioner, är faktorer som behandlas i dokumenten nedan.

2.1 Musikundervisningens styrdokument och utformning – från övergripande till lokalt

Under denna rubrik framkommer hur musiken som ämne på övergripande såväl som på lokal nivå bör utformas i skolan. Exempel på nationella tillsammans med lokala tankar och riktlinjer om musikundervisningen behandlas. Lärarens ansvar i skolan i samband med musikämnet är även områden som berörs under denna rubrik.

2.1.1 Nationellt övergripande riktlinjer för musikundervisningen

Enligt Lpo94 skall dagens undervisning anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Skolan skall främja varje elevs fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Verksamma inom skolverksamheten måste sträva efter en likvärdig utbildning i alla skolor, för alla elever, oavsett var i landet man bor (Skolverket 2006). Med detta menas inte att *undervisningen* skall vara lika för alla, då elever lär på olika vis. Det är därför viktigt att se till alla elever och att utforma undervisningen individuellt (Sandberg 2007). I skolarbetet måste, enligt läroplanen, de intellektuella tillsammans med de praktiska och estetiska aspekterna vara en del av undervisningen. Allt för att tillgodose alla elevers behov (Skolverket 2006). Musikforskaren Bjørkvold framställer det på följande vis: ”Utgå från styrka, inte svaghet, från kompetens, inte inkompetens, från respekt för barnets personliga potential, inte från respekt för läroplanen som en mall. Barn kan, men på olika sätt” (Bjørkvold 1998 s. 53).

Enligt den nationella kursplanen i musik *Kursplaner och betygskriterier för grundskolan 2000*, Kp2000, skall musikundervisningen ge *alla* elever samma rättigheter till att utveckla sin musikalitet och få erfara kunskaper i musik som lägger en grund till ett förstärkande av elevens egen identitet på både det känslomässiga, sociala och intellektuella området. Eleverna skall få ett musikhistoriskt perspektiv och kunskap om musik som ett socialt och kulturellt redskap. Bland de mål eleverna skall uppnå i årskurs 5 ingår sång, gemensam och individuell, samt instrumentspelning, på melodi- och rytminstrument. Eleverna skall då lära sig att spela ackord samt kunna kommunicera och reflektera kring musicerande och musikens innebörd. Skolan skall även sträva efter att eleven förstår vikten av respekt för andra människors musiktycke (Skolverket 2000).

Enligt Lpo94 skall de olika yrkesgrupperna i skolan genom en öppen och tydlig dialog, elever, vårdnadshavare och pedagoger emellan låta eleverna och vårdnadshavarna få möjlighet att påverka undervisningen. Detta skall underlätta för eleven att veta varför de går i skolan och vad målen innebär i undervisningen av respektive ämne (Skolverket 2006).

Undervisningen skall enligt läroplanen inriktas och ge utrymme för olika kunskapsformer. Läroplanen lägger vikt vid följande kunskapsområden: *Fakta* som kan beskrivas som information om diverse ting, det vill säga faktakunskaper som eleverna skall komma ihåg

eller kunna återupprepa, *Förståelse* som kan betecknas som de kunskaper man skall inse innebörden av eller förstå, *Färdighet* är sådant man kan utföra i praktisk handling och *Förtrogenhet* är saker man upplever och sedan bedömer eller värderar, eller då man kan använda sig av tidigare kunskaper i ett nytt sammanhang (Sandberg 2007).

I samband med de fyra F:en ovan presenterade den nationella kursplanen i musik (Skolverket 2000) fyra centrala begrepp i musikundervisningen. Dessa betecknas av *Musicerande* som är en beskrivning av de praktiska färdigheterna, såsom utövning av spelande på instrument eller sång, *Musiklyssnande* betecknas inte bara av att lyssna till musik utan att *aktivt* lyssna till musik inom olika genrer, från olika epoker och från olika kulturer, *Musikkunnande* avser att eleven skall ha förtrogenhet inom de teoretiskt musikaliska bitarna och därmed känna till grundbegrepp och ha kännedom inom flera musikaliska områden och *Musikskapande* som sker i samband med att eleven kreativt skapar musik genom egna idéer och tankar. De fyra F:en skall i samband med de fyra M:en ovan utgöra en god grund för musikundervisningen i skolan (Sandberg 2007). *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 – Musik*, NU03, visar dock att verkligheten är det motsatta. Det framkommer att istället för att de fyra F:en och de fyra M:en ligger till grund för musikundervisningen, dominerar främst musiklyssnandet och gemensamt musicerande, på bekostnad av det individuella musikskapandet samt faktakunskaper (Skolverket 2005).

Enligt NU03 har inte kursplanens intentioner slagit igenom lika starkt i alla skolor. Många musiklärare finner det svårt att tolka kursplanens mål. Enligt NU03 borde därför planen ses över och eventuellt kompletteras med kommentarer och exempel för en lättare väg till tolkning i skolverksamheten. Det är viktigt att påpeka att det ej är fel att tolka kursplanen olika, det är snarare vad ett decentraliserat och målstyrt skolsystem syftar på. Det är dock viktigt att man på alla skolor arbetar mot samma mål för att få ett så likvärdigt slutresultat som möjligt. Utöver att klargöra kursplanen skall man ha i åtanke att det tar tid för förändringar i kursplanen att slå igenom. Ett förslag är att i takt med den pågående förändringsprocessen anordna fortbildning för lärare att träffas över kommungränserna och diskutera hur man i verksamheten skall kunna förverkliga kursplanens riktlinjer och mål (Skolverket 2005).

2.1.2 Lokala riktlinjer för musikundervisningen

Det framgår tydligt i den nationella kursplanen i musik att varje kommun skall fastställa en skolplan som visar hur kommunens skolor på bästa vis skall kunna organiseras och utvecklas. Utöver detta skall den enskilda skolans rektor, som enligt Lpo94 är ansvarig, tillsammans med personal och elever anpassa innehåll och arbetssätt efter den nationella läroplanen, skolplanen och kursplanen, efter lokala förhållanden. Denna anpassning skall sedan få utrymme i en arbetsplan för den enskilde skolan (Skolverket 2000). Innehållet i arbetsplanen skall bestå av en plan för varje ämne och enskilda mål för dessa, allt med den egna skolans bakgrund och villkor som grund (Skolverket 2005).

Kristianstads kommun har med de nationella riktlinjerna som grund skapat en skolplan. Enligt den senaste skolplanen 2008 - 2010 skall skolorna i Kristianstads kommun sträva efter en trygg, kreativ och demokratisk skolmiljö som utgår från *alla* elevers lika värde och strävan efter kunskap, kreativitet, lärande och omsorg. Lärarna skall ständigt arbeta för att komma fram till nya vis att engagera eleverna för att verksamhetens mål skall uppnås (Månsson 2008).

Den estetiska verksamheten är blygsamt representerad i den senaste skolplanen. Vidare följer ett referat ur Kristianstads kommuns skolplan 2004 – 2006 för att klargöra hur utvecklingen sett sig och skolplanen reviderats under de senaste åren. Under rubriken *Allas rätt till livslångt lärande och kunskap* framgår vikten av hur kulturella uttryck i form av konst, musik och teater stimulerar lärandet. Det står även att pedagoger, genom lek och pedagogiska tillvägagångssätt, kan tillgodogöra eleverna grundläggande kunskaper såsom läsning, skrivning, matematik och konsten att tänka kritiskt. Dessa förmågor utvecklas, enligt Kristianstads kommuns skolplan, i samband med skolgången och förbereder eleverna för ett livslångt lärande (Krantz 2004). Senast nämnda riktlinjer finns anmärkningsvärt inte med i klartext i Kristianstads kommuns senaste skolplan.

Trots att det är de lokala planerna på skolan som skall vara de mest konkreta styrdokumenterna för skolan och direkt knutna till skolans förhållanden är det avsevärt många som i första hand styrs av de nationella läroplanens mål och kursplanens mål att sträva mot och uppnå. Ofta är det dock inga styrdokument alls som ligger till grund för musikundervisningen utan istället

elevernas egna önskemål och intressen samt lärarens kunskaper och möjligheter. Läraren skapar helt enkelt ”sin egen läroplan” utifrån de förutsättningar som finns (Skolverket 2005, s. 145).

2.2 Musikämnets utveckling

Nedan följer en kort redogörelse för hur musikens utveckling i undervisningen har tett sig under de senaste årtiondena. Den historiska tillbakablicken har sin utgångspunkt redan på 70-talet för att kunna se den utveckling som skett inom ämnet musik.

Redan på 70-talet övergick musikundervisningen från en mer traditionell musikundervisning till en musikundervisning med koppling till det övriga samhällets musikkultur. Barnkulturen blomstrade och barns kreativa och skapande förmåga blev viktiga aspekter i det nya undervisningstänkandet. I samband med *Läroplanen för grundskolan 1980, Lgr80* skapades en musikundervisning med en ny öppenhet till det musikaliska samhället tillsammans med ett nytt sorts kreativt musikskapande i skolundervisningen (Lundgren 2006). Det fanns dock oroligheter över den ”stereotypa musik som förekommer i många ungdomsmiljöer” (Lgr80 s. 112 i Lundgren 2006 s. 40) och debatten samt vikten av barns kreativitet blev mindre uppmärksammas under slutet av 80-talet. Under samma vända ökade kraven på utvärdering i skolan och strax därefter inleddes den nationella utvärderingen av skolan, där även ämnet musik ingick (Lundgren 2006).

År 1994 kom den senaste och idag aktuella läroplanen. Det har skett stora förändringar inom ämnet musik sedan Lpo94s ingång. Revideringar i läroplanen skedde och en mer mål- och resultatnriktad undervisning presenterades tillsammans som stora utvecklingar skedde inom mediekulturen och därmed barns och ungdomars musikaliska fritid. Musikundervisningen skall enligt Lpo94 utgå från elevernas egna förutsättningar och behov och med en grund i elevernas musikaliska bakgrund och tidigare kunskaper. Detta ställer stora krav på läraren som ständigt måste vara uppdaterad om den musikaliska utvecklingen samtidigt som de mer traditionella musikkunskaperna måste ingå (Sandberg 2007).

2.3 Musikämnets yttre förutsättningar

Under denna rubrik behandlas skolans yttre förutsättningar i form av tidsutrymme och utrustning i samband med de problem som kan uppstå.

De främsta hindren för att undervisa efter kursplanens riktlinjer i musik är klassens storlek och ämnets utrymme i timplanen (Skolverket 2005). Enligt den nationella kursplanen i musik skall det vokala och instrumentala musicerandet utgöra musikämnets kärna (Skolverket 2000). NU03 ger exempel på pedagoger som inte har möjlighet att skapa musik i klasserna på grund av alltför stora grupper. Brist på utrustning och läromedel utgör ett stort problem och i samband med för stora grupper skapas ibland inga möjligheter till gemensamt musikskapande (Skolverket 2005).

Med den nya mål- och resultatstyrda undervisningen lämnas undervisningsmetoderna relativt öppna för varje skolenhet. Detta betyder att så länge undervisningen uppnår målen i kursplanen så kan vägen dit skilja sig på många vis (Sandberg 2007). Enligt den nationella kursplanen (Skolverket 2000) skall musikämnet tilldelas åtminstone 230 timmar, om 60 minuter, på de 6665 timmars undervisningstid en elev är berättigad till under åren i grundskolan. Musikämnet ligger därmed nästintill lägst i antal timmar i den nationella timplanen (Skolverket 2000). Det visar sig tydligt i NU03 att personal verksamma inom ämnet musik inte finner det tillräckligt. De flesta elever är inte heller nöjda med det antal timmar de får till förfogande inom ämnet. Över hälften av eleverna anser att det är för lite tid till musikundervisningen i skolan. NU03 visar alltså att varken elever eller lärare är tillfredställda vad gäller musikämnets utrymme i skolan. Det är tydligt att musikämnet inte är prioriterat i den nationella timplanen (Skolverket 2005).

Ett alternativ för att ge musiken ett större utrymme i skolverksamheten är en avreglerad timplan, något det dock finns skilda åsikter om, risken finns att musiken som ämne får ett mindre utrymme i skolverksamheten om timplanen avregleras (Skolverket 2005). Musikpedagogsforskarna Göran Folkestad och Monica Lindgren anser i sin rapport (2003 i Sandberg 2007) att det inte är timplanens preliminära avvecklande som har störst påverkan vad gäller musikämnets möjligheter. Istället är det decentraliseringen av beslutsfattandet som lätt kan leda till mindre tids- och resurstilldelning till musik som ämne. Detta kan, enligt de

två forskarna, leda till en undervisning *om* musik snarare än *i* musik. Många musklärare anser att musik som ämne ofta har lägre status i jämförelse med andra ämnen och att ämnet är underrepresenterat i skolan (Skolverket 2005).

För att utöka timplanen för musik menar utredaren Sandh (2006) att man skulle kunna integrera diverse musikområden såsom musikhistoria i övriga ämnen, i detta fall historia. Utöver detta skall ämnet musik finnas kvar som då lämnas öppet för möjlighet till mer musicerande och musikskapande då övriga bitar automatiskt integreras i övriga ämnen. Enligt Sandh är det viktigt att mångas syn på musik och övriga estetiska ämnen förändras. Sandh menar att ämnet är underrepresenterat och att många ser ämnet som ett praktiskt sådant som inte är ett riktigt ämne i samma mån som de övriga ämnena.

I NU03 presenteras ett liknande tänkande. Det framgår att många lärare uppfattar att föreberedelser och planering inför Luciaframträdanden och andra projektarbeten tar upp mycket tid av musikundervisningen och att andra musikaliska områden därför inte hinns med. Genom att göra om dessa teman till ämnesövergripande projekt hade musiken, enligt NU03, fått ett större utrymme och därmed fler möjligheter (Skolverket 2005).

I takt med IT-utvecklingen finns det nya tillägg i den nationella kursplanen för musik om vikten av att arbeta med datorer i musikundervisningen. IT erbjuder, enligt kursplanen, nya möjligheter till lärande och skapande inom ämnet musik. Även de elever som inte har några färdigheter inom musikämnet skall nu självständigt kunna arbeta med musik. Enligt den nationella kursplanen i musik är även Internet en global källa för musikkommunikation över nätverk (Skolverket 2000). Det framkommer dock tydligt enligt NU03 att musikskapande med hjälp av datorer sällan eller aldrig förekommer. Många skolor saknar datorer att bruka i musikundervisningen (Skolverket 2005).

2.4 Lärarens förkunskaper

Under denna rubrik behandlas situationen med lärares olikartade behörighet att undervisa i musikämnet. En lärare med behörighet har troligen större möjlighet att motivera sitt ämne. Brist på behöriga musklärare är ett växande problem inom musikämnet. En del historiska

infallsvinklar till musikämnet lyfts fram nedan då dessa ger relevans för nutidens skolverksamhet. Musiklivet i samhället sammanfaller med kravet på lärarens kunskaper och undervisning. Slutligen tas åsikter om förändringar inom lärarutbildningen upp.

2.4.1 Historiska infallsvinklar

Under 1970-talet skedde stora förändringar inom den högre musikutbildningen i Sverige och därför också stora förändringar inom lärarutbildningen i musik. Den så kallade OMUS-reformen, Organisationskommittén för högre musikutbildning (Lundgren 2006), tog fart och bestod av ett nytt pedagogiskt tänkande. Syftet var att skapa en utbildning som utvecklades efter arbetsfältets behov (SOU 1976:33 i NU03). Den särskilda ämnesutbildningen i musik, SÄMUS-utbildningen, trädde i kraft (Nilsson 2007). Musikens kreativa sida och öppenhet för nya musikaliska genrer och infallsvinklar skulle ingå i den nya utbildningen. Denna utbildning har, enligt musikpedagogsforskaren Bengt Olsson (1993 i NU03), senare lämnat avstamp i dagens musikundervisning där nya musikaliska infallsvinklar, genrer och områden har blivit ett faktum.

2.4.2 Nutida infallsvinklar i lärares behörighet och utbildning

Enligt NU03 har antalet behöriga musklärare sjunkit och i utvärderingen var 76 procent av lärarna i musik behöriga. Detta kan jämföras med 1992 års utvärdering då 87 procent var behöriga att arbeta som musklärare (Skolverket 2005). Musikundervisningen ställer större krav på lärarna nu än tidigare. Samtidigt som lärarna måste vara uppdaterade med elevernas fritidsmusik måste läraren engagera eleverna inför ”skolans” musik. Skolan skall kunna utmana och öppna nya insynsvinklar i musiken samtidigt som den skall skapa en trygghet och stimulans inom musikundervisningen (Sandberg 2007).

2.4.3 Dagens situation ur ett analytiskt synsätt

I rapporten *Uttryck, intryck, avtryck – lärande, estetiska uttrycksformer och forskning* (Lundgren 2006) presenteras flera forskares syn på musklärarutbildningen. Bland annat

beskrivs en delstudie av Bladh (2002) där det framkommer att många utbildade musklärare får en chock när dessa kommer ut i verksamheten. Övergången från musikhögskola till den egna musikundervisningen uppfattas av många musklärarstudenter som en besvikelse. Anledningar till detta kan enligt Bladh vara det ansvar för undervisning i allt för stora elevgrupper och allt för stort för- och efterarbete gällande undervisningen. Som konsekvens av detta vill en tredjedel av de intervjuade musklärarna i Bladhs undersökning inte arbeta heltid som musklärare. Det visar sig även att många utbildade musklärare arbetar inom andra områden än i grundskolan. Exempel på dessa områden kan vara gymnasieskolor och musik- och lärarhögskolor. Anledningen till detta menar Bladh beror på att det under de senaste årtiondena skett en utvidgad arbetsmarknad inom musikområdet och att musklärare inom grundskolan inte längre står som det enda arbetsalternativet. Nämnas bör att Bladhs undersökning är begränsad till de (36) studenter som läste sin utbildning mellan åren 1988 – 1992 (Lundgren 2006).

2.5 Elevernas engagemang

Här tas elevers syn på musikundervisningen upp tillsammans med elevers förutsättningar, i form av intresse och tidigare kunskaper.

Enligt NU03 ser många ungdomar musiken i skolan som något som skiljer sig från de övriga ämnena. Ämnet ses som en paus i vardagen, ett ämne som inte är uppbyggt på ren teori utan ett ämne som kan berika eleverna med lustfyllda aktiviteter och inte endast rena kunskaper. Elevernas intresse för musik är ingenting nytt, redan i den nationella utvärderingen av grundskolan för ämnet musik från 1992 framkom elevernas uppskattning för musikundervisningen i skolan. Dock uppfattar många elever att musikundervisningen inte är komplett. Två tredjedelar av eleverna i den senaste utvärderingen anser att det saknas praktiska områden i musikundervisningen, såsom instrumentspelande och sång (Skolverket 2005).

Enligt musikpedagogen Claes Ericssons studie (2002) av ungdomars syn på musikundervisning och dess förutsättningar i skolan räknas elevernas eget intresse som en viktig del för det musikaliska lärandet. De flesta av ungdomarna i Ericssons studie anser att det är meningslöst att bli undervisade i musik om man inte har ett tillräckligt starkt intresse.

Det visar sig att många elever med ett starkt musikintresse kommer från en musikalisk familj. Föräldrarna sjunger exempelvis i kör eller spelar något instrument eller är allmänt musikintresserade och musiken har haft en stor betydelse i elevens uppväxt. En del elever har däremot fått minsta möjliga musikkunskaper hemifrån och kommer till skolan som "blanka blad" utan något intresse eller kunskap om musik. Ericsson kopplar intresset till val av stoff i undervisningen, om läraren ständigt väljer kunskapsinnehåll, utan elevernas engagemang eller intresse, är det enligt studien svårt för ett lärande att äga rum hos eleverna (Ericsson 2002). Enligt Lpo94 skall undervisningen bedrivas i demokratiska arbetsformer; eleverna skall delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen. Utöver elevernas deltagande i planeringen skall läraren självklart inkludera ny musikkunskap, men eleverna skall känna att deras intresse ligger i grunden för deras framtida kunskapsutveckling (Skolverket 2006). Att en del elever på grund av tidigare intresse eller hemmiljö skall ha bättre förutsättningar bryter enligt NU03 mot den jämställdhet vi trots allt skall ha i vårt samhälle. Ingen elev skall lättare få ett gott omdöme i skolan på grund av intresse hemifrån. Alla elever måste ha samma förutsättningar till en god utveckling oavsett hemmiljö (Skolverket 2005).

2.6 Musikens utvidgade plats i undervisningen

Under denna rubrik behandlas vikten av musikens plats i övriga ämnen tillsammans med de möjligheter och förutsättningar som kan finnas för att utveckla ett sådant utrymme. Det första avsnittet nedan handlar allmänt om att våga bryta mot det invanda till förmån för att prova nya funktioner.

I *Lärarnas tidning* (2008 nr. 5) presenteras Mikael Arevius och Henrik Olssons bok *Rädda lärare – en rädsla som hot och möjlighet* (2007). Författarna tar upp exempel på situationer i skolverksamheten där vikten av att våga utvecklas är viktig. Många lärare känner en rädsla att motarbeta den traditionella undervisningen även om nya idéer och tankar finns. Rädslan bör enligt Arevius och Olsson fungera som en kompass. De talar om vikten av att som lärare våga ta sig ur "bekvämlighetszonen" och ta sig vidare till "utvecklingszonen" (Jogestrand 2008, s. 32). Detta kan knytas an till integreringen av musiken i övrig skolverksamhet som möjligtvis finns som ett önskemål hos skolans personal men rädslan av att våga hindrar personalen att praktisera integreringen i verksamheten. Det är enligt bokens författare nödvändigt att dela med sig av sina tankar med övrig personal på skolan och våga tänka i egna banor. Rädslan av

att misslyckas eller bli missförstådd får inte styra lärarens tillvägagångssätt i undervisningen. Om detta blir fallet skapas stora svårigheter att utvecklas (ibid.).

Enligt den nationella kursplanen i musik skall eleverna lära sig förstå vikten av musikaliska möjligheter i musikundervisningen i samband med andra kunskapsområden. Förutom de estetiska ämnena som bild, teater och dans kan musiken ta plats i de mer teoretiska ämnena. Skolan skall sträva efter att utveckla en förmåga hos eleverna att förena musik med exempelvis språkämnen där både musik och ljudkommunikation har många gemensamma nämnare. Kursplanen uppmanar lärare och elever att även knyta an musik med matematik eftersom många begrepp i musikämnet kan knytas samman med matematiska uttryck såsom taktart, rytm och ackord (Skolverket 2000).

Ett exempel på integrering av musik i andra ämnen kan ses på Ringsbergskolan i Växjö. En skola med 200 elever i klasserna F – 9. Skolan började år 2000 med ett uttalat mål att vara ”ett kommunalt alternativ med estetisk inriktning” (Arevik 2008, s. 30). Rektor Erling Rask på skolan berättar: ”Det handlar om att estetiska läroprocesser ska genomsyra hela skolan. Man behöver använda alla sinnen för att skapa meningsfull kunskap. Vi menar att själva läroprocessen är viktig – länken mellan känslan och tanken” (ibid. s. 31). Lärarna på skolan arbetar alltså med de estetiska nycklarna till lärande i övriga ämnen. Som ett exempel tas en integrerad musik- och matematiklektion upp där klockslagen lärs ut med hjälp av en stor duk med tolv tårtbitsformade färgmönster. Skynket höjs och sänks, musiken spelar och barnen får inta olika klockslag i takt med att musiken tystnar och spelar. Lärarna på Ringsbergskolan ser den estetiska integreringen som ett sätt att erövra kunskap. Istället för att låta innehållet styra undervisningen är det nu förståelsen som kommer i första hand säger en lärare på Ringsbergskolan. Han anser dock att det för många pedagoger förmodligen kan kännas jobbigt att släppa sin planerade undervisning när eleverna redan är förtrogna med denna. Tilläggas skall att måluppfyllelseerna är av hög kvalitet enligt Skolverkets inspektionsrapport. Det är till och med bevisat att barnen på Ringsbergskolan upplever matematikämnet som roligare än barn från andra skolor i landet (ibid.)

3. Metod

I detta kapitel beskrivs metod, genomförande och analys som har använts i undersökningen.

3.1 Val av undersökningsmetod

Efter att ha läst om kvalitativa och kvantitativa intervjuer (Kvale 1997) valdes en kvalitativ explorativ studie att göras av vad personal inom några av årskurs 3-5 i Kristianstads kommuns grundskolor har för uppfattning om musikens plats på skolan. En kvantitativ studie skulle inte ge svar på de frågor som ligger till grund för studien eftersom viljan fanns att finna djupare och mer nyanserade resultat i undersökningen. Därför var en kvalitativ studie det bästa alternativet. Med hänvisning till problemformulering och syfte fanns viljan att utröna och upptäcka vad musiken har för roll i några grundskolor årskurs 3-5 i Kristianstads kommun, och därmed försöka förstå och möjligtvis finna mönster eller skillnader hos dessa, därför var en kvalitativ explorativ studie det mest lämpliga.

Utifrån syftet med problemformulering utvecklades nio frågor med stödord. Enligt Kvale (1997) bör man använda sig av halvstrukturerade intervjuer för att få ut så mycket information som möjligt. De således öppet formulerade intervjufrågorna låg därför som grund under intervjuerna men frågornas ordningsföljd lämnades öppen samtidigt som flexibilitet för att under intervjuens gång modifiera frågornas utformning och möjlighet till anpassning av den intervjuade fanns.

Efter att ha läst om en rad olika intervjutekniker (Trost 2005) togs beslutet att använda en mp3-spelare vid majoriteten av intervjutillfällena. Vid inspelning ges, enligt Trost (2005), möjlighet till att helt kunna koncentrera sig på informanten för att på bästa vis kunna föra ett flytande intervjusamtal. Trost menar att det finns en del nackdelar som kan uppstå i samband med inspelning, såsom bortfall av gester och mimik. Därför valdes att vid de inspelade intervjuerna anteckna det som var relevant för studien. Intervjuerna skrevs ut ordagrant efteråt för att det lättare skulle kunna analyseras vad som sagts, något som visade sig vara relativt tidskrävande. I Trost (2005) framkommer flera fördelar med inspelning. Bland dessa fördelar finns att man kan lyssna upprepade gånger efter intervjutillfället till både tonfall och ordval,

man kan även lyssna till sin egen röst och därmed lära sig av sina egna misstag. Vid inspelning slipper man även att anteckna allt som sägs. Detta var dock något som blev tvunget vid en intervju per telefon med musikläraren på en av skolorna. Läraren hade nämligen endast möjlighet till detta.

Vid en intervju med lärare och rektor på en av skolorna användes en gruppintervju. Anpassning till de två informanternas tidsbegränsning fick tas då de ej kunde ta sig tid till två intervjutillfällen samma dag. Gruppintervjuer kan föra med sig en del problem; man kan enligt Trost (2005) inte vara säker på att alla inblandade i gruppintervjun håller den tystnadsplikt som gäller. Det är därför viktigt att tala med informanterna om vikten av tystnadsplikt. Gruppintervjuer kan även föra med sig problem som att efteråt kunna skilja på de olika rösterna i sin inspelning. Detta upplevdes dock inte som ett problem då intervjun endast innefattade två informanter. Det finns, enligt Trost, även fördelar med gruppintervjuer. De olika informanterna kan skapa en större interaktion än det hade blivit vid en enskild intervju. Dessa interaktioner kan leda till mer djupgående och detaljerade samtal. Man får dock ha i åtanke att de två informanterna kan ha påverkat varandra vid intervjusamtalet. Trost (2005) menar att en typ av gruppsytryck kan förekomma vid gruppintervjuer där den ena eller några i gruppen inte vågar säga vad de egentligen anser.

3.2 Urval och procedur

På Kristianstads kommuns hemsida (Berg, 2008) finns alla grundskolor i Kristianstads kommun, där hittades de tre skolorna som valdes för undersökningen. Skolorna skiljer sig åt vad gäller lokalisering, miljö och storlek, detta för att få ett så variabelt och därmed tillförlitligt resultat som möjligt (Kvale 1997). Dessa skolor kommer sedan att återges som *Lantskolan*, *Stadsskolan* och *Friskolan*. På dessa skolor intervjuades rektorn, samt läraren som är verksam i musik. Kontakt togs med rektorn per telefon. Genom rektorn på skolan gavs sedan kontakt med ansvarig musiklärare. För de tilltänkta informanterna presenterade jag mig själv och berättade kortfattat om syftet med undersökningen. Anledningen till valet att både intervjua rektor och lärare var att det fanns förningar att de båda hade relevant information för studien. Rektor har troligtvis en mer övergripande insikt, och läraren en mer

djupgående sådan. Denna studie har ingen avsikt att ställa eller analysera rektors och lärares uppfattning som ett motsatspar.

Förutom den intervju som utfördes per telefon, skedde övriga intervjuer på informanternas arbetsplatser. Efter att ha frågat informanterna om de hade något förslag för plats att vara på kom de alla fram till att deras arbetsplats var det lämpligaste. Trost (2005) tar upp en rad olika intervjumiljöer som både är bra respektive dåliga. Kort och gott är det viktigt att miljön är så ostörd som möjligt samt att den skapar en trygghet för informanten. Enligt Trost (2005) kan en intervju på informantens arbetsplats skapa risker för störningar vilket fick upplevas.

För att kunna analysera och få en klarhet i vad intervjuerna resulterar i har en uppdelning valts av de tre skolorna under valda temaområden. En sammanfattning har även gjorts där likheter och skillnader presenteras mer konkret. Sammanfattningen ligger som Bilaga 2 i slutet av uppsatsen. Anledningen till att den ligger som en bilaga är att dessa likheter och skillnader även framgår i resultatbeskrivningen, dock mer omfattande.

3.3 Forskningsetiska reflektioner

De etiska övervägandena utgår från Vetenskapsrådets riktlinjer. Innan studien startade gicks de fyra individskydds krav som enligt Vetenskapsrådet skall inkluderas i den humanistisk – samhällsvetenskapliga forskningen igenom. Dessa krav är följande: ”informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet” (Vetenskapsrådet 2002, s. 6).

Vid samtliga intervjuer tillfrågades de tilltänkta informanterna om de ville delta i undersökningen och jag presenterade mig själv och vilket syfte studien hade. Noggrannhet fanns även med att fråga om inspelning med Mp3spelare gick bra för att garantera att informanten kände sig bekväm med detta. Reflektioner gjordes vid intervjutillfällena över vilka konsekvenser som skulle kunna uppstå i samband med intervjun och vilka konsekvenser intervjun kunde ha för informanten. Informanterna hade även möjlighet att när som helst under intervjuns gång avbryta om informanten ville det.

Informanten upplystes om att intervjumaterialet endast kommer att användas för personligt bruk i samband med den aktuella studien. Vid samtliga intervjuer togs även den anonymitet upp som är en självklarhet i samband med forskningen och att deras namn och skolor i rapporten kommer att vara fingerade. Noggrannhet finns även i mitt återberättande om de olika skolorna och val har tagits att i minsta möjliga mån citera informanterna. Detta för att komprimera risken med att för utomstående avslöja om vem eller vilka undersökningen är gjord. Kontaktuppgifter lämnades efter avslutad intervju för att informanterna skulle ha möjlighet att ta kontakt vid frågor, ytterligare tillägg eller av intresse för att läsa igenom studien.

Beträffande könsfördelningen har det resulterat i ett gott utbud, tre av informanterna är manliga och tre är kvinnliga.

4. Resultatbeskrivning

Då empirin utgår från två kommunala skolor och en friskola klargörs här kortfattat vad en friskola innebär. Friskolorna är öppna för alla barn och måste vara godkända av Skolverket. På så vis måste skolorna i grunden utgå från samma mål som de kommunala skolorna men de fristående skolorna har ofta andra inriktningar, exempelvis speciell pedagogik eller med en språklig, etnisk eller religiös inriktning. Uppnår inte de fristående skolorna de nationella kraven, kan Skolverket återkalla godkännandet för den aktuella friskolan (Skolverket 2000).

4.1 Beskrivning av de tre skolorna

Nedan följer en redovisning av de tre grundskolor årskurs 3-5 som har medverkat i studien.

Lantskolan är en grundskola som ligger i Kristianstad. Musikläraren på Lantskolan är utbildad lärare och har alltså ingen högre musklärarutbildning. Läraren har dock ett stort intresse för musik och har detta som ett stort fritidsintresse. Rektorn på Lantskolan har varit verksam på skolan i mer än ett år och är även rektor för andra skolor i Kristianstads kommun.

Stadsskolan är en grundskola som ligger i Kristianstad. Läraren på Stadsskolan är inte heller musikskoleutbildad utan har en tidigare lärarutbildning med inriktning på musik. Musikintresset är för denna lärare även stort. Rektorn på Stadsskolan har varit verksam på skolan i mindre än ett år men har tidigare erfarenheter av att ha varit rektor på andra skolor.

Friskolan är en grundskola som ligger i Kristianstad. Musikläraren på denna skola är utbildad elgitarrlärare på musikhögskolan och har ett stort musikintresse. Rektorn på Friskolan har varit verksam på skolan i mer än ett år.

Ingen av de tre skolorna har någon specifik estetisk inriktning, eller så kallad estetisk profil.

4.2 Resultat av intervjuerna

Resultaten från intervjuerna är sammanförda utifrån valda temaområden. Resultatet redovisas dock skola per skola och därmed redovisas de likheter och skillnader som har framkommit av intervjuerna.

4.2.1 Musikundervisningens styrdokument och utformning

Lantskolan

Läraren arbetar i åldersintegrerade klasser. Varje musikundervisningsklass innefattar 17-18 barn vilket läraren anser är lagom. Läraren menar att en klass på exempelvis 25 elever skulle ha varit alldeles för mycket. Läraren försöker arbeta mycket med rörelse, rytm och taktkänedom. Undervisningen innefattar även mycket improvisationer och rörelselekar samt musikteori vad gäller musikhistoria, visförfattare och olika musikgenrer.

Läraren i musik försöker lägga undervisningen på en medelnivå för att anpassa sig till de olika åldrarna i klassen, det vill säga årskurs 3 till 5, vilket läraren finner svårt. Eleverna får i undervisningen sjunga mycket, lyssna på musik och spela på rytminstrument. Läraren försöker arbeta med instrumentkänedom så gott det går och väver även in andra ämnen i musikundervisningen såsom bild och historia. På Lantskolan arbetar de mycket med boken

Musikskatten (Gren & Nilsson 1997) som enligt läraren är väldigt populär hos både elever och lärare.

Både läraren och rektorn på Lantskolan är väldigt noggranna med att poängtera vikten av Skolverkets direktiv. Läraren talar mycket om de nationella målen och om hur läraren i undervisningen arbetar för att uppnå dessa. Läraren talar även med eleverna om de nationella mål som finns för musikundervisningen så att de tillsammans skall kunna arbeta för att uppnå dem. Det framgår dock inte att någon lokal plan för musikämnet finns på Lantskolan.

Stadsskolan

Läraren på Stadsskolan har tidigare arbetat i åldersintegrerade klasser men har de senaste två åren arbetat med renodlade klasser i musikundervisningen. Under 2007 fanns det endast tid för musikundervisning inför julen, det var därför endast då som eleverna i årskurs 3-5 på Stadsskolan arbetade med musik.

På Stadsskolan innefattar musikundervisningen mycket musikskapande på diverse melodiinstrument. Läraren frågar vilka elever som är intresserade av att spela något instrument och utför endast instrumentspelande med dessa elever. Eleverna får själva välja instrument och läraren plockar ut lite lättare låtar för dem att spela. Eleverna lär sig då diverse låtar till avslutningar, såsom julavslutning och sommaravslutning, och framträder då gemensamt i grupper med vad de har lärt sig. De elever som ej spelar instrument, och även de som spelar har vid framträdandena även sjungit. Utöver detta har musiklearen sjungit en del med eleverna, eleverna har fått sjunga utifrån häften med sånger och läraren har spelat. ”Traditionellt, men bara kul”, anser läraren. Klasslärarna integrerar även musik när tillfälle ges under vissa lektioner.

På Stadsskolan arbetar de inte med någon teori inom musikundervisningen. Läraren har endast talat om ackord med ett par extra intresserade elever. Läraren finner att delar som musikteori är mindre intressant än det läraren vanligtvis inkluderar i sin musikundervisning. Läraren menar att det på skolan finns en ”viss typ” av elever och anser därför inte det vara lönt att stå ”och tragg om det, det hade inte gått hem överhuvudtaget”.

Läraren utgår ej från några riktlinjer utan har valt att gå sin egen väg i musikundervisningen och anser att sång och instrumentspelande är de väsentliga bitarna. Stadsskolan har inte heller någon lokal arbetsplan för musikundervisningen på skolan.

Friskolan

På Friskolan finns 18 elever i varje musikundervisningsklass. Läraren anser att det är för många och hade gärna arbetat i halvklass. Läraren menar att det då är lättare att tillgodose alla elevers behov. Läraren ser över vad eleverna har arbetat med under tidigare terminer innan läraren planerar undervisningen. På musiklektionerna arbetar klassen mycket med sång och läraren väljer att reducera teoriundervisningen, läraren anser den ej vara relevant. Läraren spelar även instrument med eleverna, såsom rytm- och melodiinstrument. Musiken ligger, enligt läraren, inte som en prioritering på skolan.

På Friskolan arbetar musiklektionerna utifrån Skolverkets riktlinjer för vad eleverna skall kunna när de slutar femman. Läraren kollar på dessa och övriga skol- och läroplaner när läraren lägger upp sitt arbete. Läraren finner dock riktlinjerna ”luddiga” och anser att det är upp till läraren att tolka dem lite som läraren själv vill. Rektorn berättar att det finns en skolplan som inkluderar musik på Friskolan men att denna framförallt rör de teman de arbetar med på skolan.

Kommentarer och analys

Att använda sången inom musiken har och visar sig fortfarande vara den största delen av musikundervisningen i skolan. Vad pedagogerna utöver detta fyller sin musikundervisning med på de tre aktuella skolorna är olika. Vad gäller teori i musikundervisningen framgår det i intervjuerna att två av de tre lärarna ej ser teorin som en självklarhet i sin undervisning. Endast en av de tre lärarna arbetar grundläggande med musikteori. Läraren på Stadsskolan nämner att läraren ej finner det lönt att undervisa i teori då eleverna ej är intresserade. Läraren på Friskolan väljer att reducera teoriundervisningen så mycket som möjligt då läraren, i likhet med läraren på Stadsskolan, inte heller finner teorin intressant. Detta är ytterst bristfälligt och slutsatsen kan dras att varken kursplan eller läroplan ligger till grund i detta fall.

Det visar sig att Lantskolan inte bara är den enda skola som arbetar grundläggande med musikteori utan också den enda skola i studien som integrerar övriga ämnen i musikundervisningen. De andra två skolorna arbetar utifrån en mer traditionsenlig undervisningsteknik som främst innefattar sång och instrumentspel.

Då musik inte finns som ämne på Stadsskolan kan man inte dra någon slutsats om hur många elever som musikundervisningen innefattar. Dock framgår det på de två övriga skolorna att klasserna innefattar 17-18 barn. Av intervjuerna framgår att en undervisningsgrupp på 17-18 barn uppfattas olika av de två pedagogerna. Läraren på Lantskolan anser att gruppens storlek är lagom medan läraren på Friskolan finner gruppstorleken för stor.

Den nationella kursplanen för musik och Lpo94 finns båda till för alla skolor att arbeta utifrån. Ändå är det endast Friskolan och Lantskolan som lyfter fram att de arbetar utifrån Skolverkets riktlinjer. Läraren på Friskolan nämner dock att han finner riktlinjerna ”luddiga” och anser att man som lärare kan tolka dem lite som man själv vill.

4.2.2 Musikämnets utveckling

Lantskolan

Musikämnet har, enligt läraren successivt förändrats. Läraren tror framförallt att man använder sig av mer rörelse inom musiken nu än tidigare. Rektorn tillägger även den digitala tekniken som har blivit en del av musikundervisningen. Rektorn berättar att det nu finns datorprogram som man använder sig av och att man kan bränna ut musik på CD. Med hjälp av datorer kan elever nu lära sig rytm och takt på nya vis. Rektorn tror även att barn lyssnar mer på musik på sin fritid än tidigare. För övrigt tror läraren att det är väldigt varierat hur mycket musiken har förändrats i olika skolor.

Stadsskolan

Rektorn på Stadsskolan anser att det är mycket i många ämnen som inte har förändrats som det borde. Vad gäller musikämnet anser rektorn att klasserna har blivit större vilket är ett stort minus för verksamma musiklärare. Läraren på Stadsskolan anser att musikämnet ej har förändrats särskilt mycket. Läraren anser dock att musiken är mer integrerad i de andra

ämnena nu än förr. Läraren anser att ämnet musik på schemat har blivit mindre och att musiken helt enkelt får ingå lite där det passar sig.

Friskolan

Rektorn på Friskolan är ej säker på hur det såg ut tidigare då rektorn ej har varit verksam så länge. Rektorn tror dock inte att musiken har fått mer utrymme i skolan överlag och anser att ämnet har för lite tid i den nationella timplanen. Läraren anser dock att det är detsamma som tidigare. Att det är lika mycket musik i skolan och att musik som ämne ej har förändrats. Åtminstone har ämnet en lika stor del i den nationella timplanen, menar läraren. Vad gäller musikämnets utveckling tror läraren dock att det skiljer sig från skola till skola. Läraren anser att det är upp till varje lärare att arbeta med musik hur läraren själv vill. Läraren menar att det säkert har att göra med om läraren har en musikutbildning eller ej. Läraren menar att det är en stor skillnad på att ha en lärarutbildning med inriktning på musik och att ha gått på musikhögskola.

Kommentarer med analys

Trots den tydligt digitala utvecklingen i vårt samhälle är det endast rektorn på Lantskolan som lyfter fram detta i samband med musikundervisningens utveckling. Anledningen till att rektorn tänkte på detta kan vara att Lantskolan är den enda som använder sig av datorer i musikundervisningen. Samma gäller läraren på Lantskolan som tar upp utvecklingen med rörelse inom musiken. Detta kan också dras paralleller till att Lantskolan är den enda som använder sig av rörelselekar under musikundervisningen.

Musikläraren på Friskolan är den enda som inte tror att musikundervisningen förändrats, åtminstone inte på Friskolan. Läraren tar även upp ansvaret man som musiklärare har att utveckla ämnet samt vikten av att vara utbildad på musikhögskola. Läraren på Stadsskolan är den enda som tar upp att musiken förmodligen är mer integrerad i övriga ämnen nu. Detta kan bero på att detta är fallet på just Stadsskolan. På Stadsskolan finns nämligen, som tidigare nämnts, inte musik som ämne utan endast som ett tillägg i den övergripande undervisningen.

4.2.3 Musikämnet utrymme i skolan

Lantskolan

Lantskolan arbetar med musik som ämne varannan vecka. Efter en viss tystnad berättar rektorn och läraren på Lantskolan att de anser att det är upp till varje pedagog att använda musiken i sitt specifika ämne. Rektorn anser att de kan använda musiken mer i de andra ämnena än vad de idag gör på skolan. Rektorn tar även upp en rad exempel på hur detta kan praktiseras i undervisningen. Läraren anser att man behöver mer tid till alla ämnen och att det är mycket man inte hinner. Musiken kan därför inte ha mer utrymme rent schemamässigt menar läraren. Läraren anser dock att den möjligtvis kan integreras i de övriga ämnena mer.

Stadsskolan

På Stadsskolan finns musik ej som ämne. Det är enligt rektorn upp till varje lärares egna intressen att arbeta med musik när de vill. Läraren i musik har kört stora och långa pass med musik under vissa perioder. Läraren frågar då runt i klasserna vilka som är intresserade av att lära sig att spela på instrument, sedan plockar läraren ut de som är intresserade. Läraren spelar därför mycket melodiinstrument med de elever som vill och är intresserade. Tre fjärdedelar av klasserna brukar vara involverade. En fjärdedel av klassen får därmed endast ett antal sånglektioner för att kunna närvara vid exempelvis Luciaframträdanden. Läraren anser att det i genomsnitt ej finns tillräckligt med musik på Stadsskolan. Läraren finner musikundervisningen väldigt ojämn. Läraren berättar att en del elever inte får någon musik alls på Stadsskolan medan andra får lite grand. Även rektorn på Stadsskolan tycker att det borde finnas mer musikundervisning på skolan.

Friskolan

Musik finns på Friskolan som ämne en gång i veckan samt vid en del temaarbeten. Rektorn skulle gärna vilja ha mer musik på Friskolan, även i övriga ämnen. Rektorn menar att det är upp till alla lärare att integrera musiken i respektive ämne. Läraren på Friskolan är dock nöjd med den situation som råder och anser att det finns tillräckligt med musik på Friskolan.

Kommentarer med analys

Av undersökningen framgår att musikundervisningens plats i skolan skiljer sig avsevärt mellan de tre skolorna. En del elever har musikundervisning en gång varje eller varannan

vecka och en del har endast sånglektioner inför avslutningar samt vid en del högtider. Stadsskolan skiljer sig markant från de två andra skolorna då endast de elever som är intresserade av att spela något instrument får möjlighet att göra detta. Detta resulterar i att en del elever endast får ett antal sånglektioner per termin för att kunna uppträda vid avslutningar. För att kunna uppnå kraven för årskurs 5 krävs mer än ett antal lektioner i sång per termin. Att musikundervisningen ej är prioriterad på skolan är inte svårt att se. Fem av sex verksamma informanter inom de skolor som har undersökts anser att de på något vis skulle kunna arbeta mer med musik än vad de gör idag. Trots detta, samt konkreta förslag från de verksamma på skolorna om hur detta kan praktiseras, gör inte skolorna slag i saken. Detta kan ses som ren likgiltighet men om man jämför med övriga svagheter i musikundervisningen liknar det mer en brist på prioritet. Endast läraren på Friskolan anser att det finns tillräckligt med musik i undervisningen.

4.2.4 Musikämnets materiella förutsättningar

Lantskolan

På Lantskolan finns ingen musikal. Musikläraren brukar istället nyttja de klassrum som finns tillgängliga och vid tillfälle brukas gymnastiksalen. Lantskolan har en synt och en del rytminstrument. Läraren skulle gärna vilja ha fler melodiinstrument då läraren finner det svårt att uppnå kursplanens mål vad gäller instrumentspelande. Läraren försöker dock göra det bästa av situationen. Eleverna får ta med sig egna instrument eller skapa instrument med hjälp av flaskor samt använda sig av de rytminstrument som finns tillgängliga. Lantskolan har tillgång till ett antal datorer där eleverna ofta får möjlighet att med musiken som grund skapa bildspel och spela musikinfluerade datorspel.

Stadsskolan

Läraren är mycket tillfredställd vad gäller de materiella förutsättningarna på Stadsskolan. De har akustiska gitarrer, en synt, små elevgitarrer och gitarrer för vuxna, ett par keyboards, en elgitarr och en elbas. Massor med små rytminstrument finns också på skolan. De har dock ingen musikal utan får ständigt leta nya utrymmen vid musiktillfällena. Läraren berättar att det oftast finns små grupprum som står lediga och därför kan användas till

musikundervisning. Under de perioder musikundervisningen är mer intensiv brukar klasserna ha grupprum där alla instrument står uppriggade och därför färdiga att bruka.

Friskolan

Rektorn berättar att det ej finns någon musiksäl på skolan. Musikundervisningen får istället äga rum i en närliggande kyrkas lokaler eller i ett delat klassrum. Det framkommer dock att skolan är under reovering och att det i framtiden skall inrättas en musiksäl. Läraren berättar att det på skolan finns åtta akustiska gitarrer, ett trumset och några elektriska instrument. Läraren berättar dock att många instrument är sönder, vilket läraren finner mycket tråkigt. Skolan har precis köpt in ett PA-system (ljudanläggning) men läraren anser att detta ändå ej utgör en komplett utrustning.

Kommentarer och analys

Av intervjuerna framgår att det finns stora instrumentella brister på Lantskolan vilket läraren ej är nöjd med. De få tillfällen eleverna får möjlighet att spela på melodiinstrument är då de själva tar med sig eventuella instrument hemifrån eller skapar egna instrument. Friskolans och Stadsskolans instrumentella förutsättningar är betydligt bättre och båda skolorna har stora möjligheter till melodispelande. Något som till stor del ligger till grund i musikundervisningen. Läraren på Friskolan är dock inte tillfreds med den materiella situation som råder på skolan utan anser att fler instrument borde införskaffas. Lantskolan är den enda skola som använder sig av datorer i musikundervisningen. Ingen av de andra två lärarna inkluderar datorkunskap i sin musikundervisning.

Vad gäller musikundervisningens materiella utrymme i skolorna framgår det ytterligare brister. Även om Friskolan har planer på en framtida musiksäl har för närvarande ingen av de tre skolorna någon angiven sal för musikundervisningen. Detta skapar givetvis problem i samband med musikundervisningen då det befintliga materialet ständigt behöver flyttas i samband med undervisningstillfällena.

4.2.5 Lärarens förkunskaper

Lantskolan

Läraren som är verksam i musik på Lantskolan är i grunden folkskollärare. Läraren sjunger i kör och spelar piano och intresset för musik har funnits sedan läraren var liten. Läraren har dock inte undervisat i musik på många år men har nu fått möjligheten att göra det igen.

Stadsskolan

Läraren som är verksam i musik på Stadsskolan berättar kortfattat att läraren har haft musik som ett tillval i den gamla mellanstadieutbildningen. En så kallad fördjupning i ämnet musik. Läraren är för övrigt väldigt intresserad av musik.

Friskolan

Läraren som är verksam i musik på Friskolan är utbildad elgitarrpedagog på musikhögskola. Läraren arbetar främst på gymnasium men har även musikundervisning i grundskolan. Rektorn på Friskolan förtäljer att rektorn fann det mycket svårt att finna en utbildad musiklärare till musikundervisningen på skolan.

Kommentarer med analys

Det framgår av studien att alla pedagogerna på de tre undersökningsskolorna har någon sorts lärarutbildning. Det är dock endast läraren på Friskolan som är utbildad på musikhögskola. Rektorn på Friskolan påpekar svårigheten med att finna en utbildad musiklärare. Detta verkar vara ett utspjutt problem om man ser till de övriga två skolorna i studien.

4.2.6 Elevernas engagemang

Lantskolan

Rektorn och läraren på Lantskolan upplever elevernas engagemang som både positivt och negativt. Läraren menar att en del elever finner många övningar ”lite mesiga”, men egentligen tror läraren att de flesta finner undervisningen rätt kul. Läraren berättar att intresset för äldre visförfattare och andra genrer som inte är självklara för eleverna har väckt stor

uppmärksamhet. Eleverna har funnit många favoriter bland äldre artister som Cornelis Vreeswijk och Ted Gärdestad. Engagemanget för klassisk musik har även blivit stort. Arbetet med boken *Musikskatten* (Gren & Nilsson 1997) har även varit väldigt positivt. De flesta eleverna finner det mycket roligt att sjunga och röra sig till de många sångerna i boken. Rektorn på Lantskolan menar att om man bara rätt knep kan man engagera eleverna i musik de aldrig tidigare har lyssnat till. Eftersom eleverna går igenom de nationella målen i musik tillsammans med läraren får de enligt läraren ett mer motiverat och engagerat tankesätt inför musikundervisningen.

Stadsskolan

Läraren och rektorn på Stadsskolan uppfattar att de allra flesta eleverna är väldigt positiva till musik. Läraren menar att om man väcker modet hos elever att våga prova att spela och sjunga som de själva vill väcks snart intresset och engagemanget för musiken. På detta vis, menar läraren, växer ständigt entusiasmen hos eleverna.

Friskolan

Läraren anser att elevernas inställning till musik är bra och att eleverna tycker det är roligt med musik. Rektorn anser att det finns för många som inte har haft med sig något intresse hemifrån och därför inte är intresserade. Rektorn menar att det finns elever med ett jättestort musikintresse som de har fått med sig hemifrån eftersom föräldrarna är musikintresserade. Många av dessa elever spelar även något instrument på sin fritid.

Kommentarer med analys

Det framgår att majoriteten av eleverna på de tre skolorna uppfattar musik som något positivt. Rektorn på Friskolan anser dock att många ej är intresserade då de ej har något musikintresse med sig hemifrån. Enligt min bedömning är det svårt att tro att detta är den enda anledningen till varför elever ej är intresserade av musik. Det kan vara en bra start för elever inom ämnet musik att ha kunskap eller kännedom med sig hemifrån. Det är dock pedagogers uppgift att väcka intresset hos alla elever, oavsett tidigare erfarenhet av musik.

Verksamma på Lant- och Stadsskolan kommer med konkreta förslag på hur man kan gå till väga för att väcka elevernas engagemang medan rektorn på Friskolan endast konstaterar att det beror på elevernas hemsituation om de är engagerade eller ej och verkar nöja sig med det.

Endast läraren på Lantskolan arbetar utifrån Skolverkets direktiv för musikundervisningen tillsammans med eleverna. Detta visar sig vara ett bra sätt att engagera eleverna och att låta dem påverka sin utbildning.

4.2.7 Musikens utvidgade plats i undervisningen

Lantskolan

Rektorn och läraren anser att man kan använda musik i många av de övriga ämnena. De tar upp exempel som matte, bild och historia. De anser även att man kan använda sig av musik då man talar om värdegrunder, moral och etik. Rektorn menar att man kan integrera värdegrunder som att man skall vara stolt över den man är och den musik man tycker om och inte tala illa om någon annan för att den inte tycker likadant.

Stadsskolan

Läraren på Stadsskolan anser att man kan använda musiken i vilket tema som helst som en stimulans. Läraren nämner även engelskan som ett exempel. Läraren menar att i engelskundervisningen fungerar musiken väldigt bra som uttalsträning när eleverna sjunger. Läraren har upplevt att eleverna lär sig väldigt komplicerade låttexter med hjälp av musiken. Rektorn anser att man kan använda musiken lite här och där i undervisningen och nämner matematik och dans som två exempel.

Friskolan

Rektorn på Friskolan anser att man kan använda musiken i olika temaarbeten. Rektorn tar upp exempel på kulturell förståelse i samband med musik och menar att detta är en bra kombination. Rektorn anser även att man kan uttrycka känslor med hjälp av musiken och att man kan använda den vid diktskrivning och att röra sig till. Rektorn anser att musiken passar in över allt.

Läraren på Friskolan anser att det låter bättre än det egentligen är att integrera musiken i övriga ämnen på skolan. Läraren menar att man istället skall tänka tvärtom. Läraren anser att man skall integrera de *andra* ämnena i musiken. Läraren menar att om man integrerar musiken i de övriga ämnena läggs ändå fokus på kärnämnet. Musiken finns då där ”bara för att man ska”, läraren finner det ej ”vettigt”.

Kommentarer med analys

Majoriteten av lärare och rektorer anser att musiken på något vis bör integreras i de övriga ämnena. Alla rektorerna på de tre skolorna kommer med konkreta förslag på hur man kan utvidga musikens plats i skolverksamheten, trots detta praktiseras det inte. Endast musikläraren på Friskolan anser motsatsen. Läraren menar att man skall göra tvärtom, att man skall integrera de övriga ämnena i musiken för att behålla kärnämnet musik och inte lägga vikten på de andra ämnena. Läraren nämner inte en kombinerad utvidgning av musiken där man dels integrerar musiken i övriga ämnen, samt integrerar övriga ämnen i musikämnet. Enligt min bedömning finns en antydning till rädsla hos läraren att musikämnet skall få en förminskad plats i skolverksamheten.

5. Diskussion

I uppsatsens diskussionskapitel behandlas och reflekteras över den metod samt det resultat som har framkommit i studien.

5.1 Metoddiskussion

De kvalitativa intervjuerna med verksamma på de tre skolorna hade ett explorativt syfte. Fördelen med att använda ett halvstrukturerat arbetssätt är att man får fram informanternas tankar och åsikter på ett omfattande sätt (Kvale 1997). Enligt min uppfattning hade ett strukturerat arbetssätt givit en mer begränsad information. Vid speciellt en intervju erhöles på grund av det halvstrukturerade arbetssättet mycket öppna och innehållsrika svar. Denna intervju resulterade i ett stort och emellanåt tidskrävande material att analysera.

Alla intervjuer utom telefonintervjun ägde rum på informanternas arbetsplats. Vid två olika intervjutillfällen blev intervjun avbruten på grund av övriga kollegor samt högljudda skolelever. Enligt min bedömning hade detta ej någon inverkan i resultatet av intervjun då dessa störningar endast var kortsiktiga och snabbt övergående. Intervjun blev i och för sig avbruten en kort stund men den återupprättades snabbt igen. Arbetsplatsen var en god intervjumiljö i den mån att informanterna kände sig trygga och därmed ofta var öppna och talförda.

Användning av Mp3spelare vid intervjuerna var mycket positivt. Vid inspelning av intervjuerna lyckades många relevanta detaljer erhållas inför analystillfället. Tillsammans med kompletterande anteckningar erhöles ett innehållsrikt material som i sin tur har givit en bra grund till studien. I samband med telefonintervjun var det svårt att anteckna allt som sades. Nu i efterhand borde, enligt min bedömning, inspelning ha skett vid även detta tillfälle, då detta är möjligt med hjälp av högtalarfunktion eller tillkoppling av Mp3spelare till telefon. Telefonintervjuer är dock enligt Trost (2005) inte lämpade för mer in- eller djupgående frågor. Detta till trots lyckades användbart material erhållas, även från denna informant. Detta material upplevdes dock som svårare att analysera då materialet ej kunde fås så som det sagts ordagrant.

Då uppsatsen har skrivits ensam har lärdom om forskning erhållits på ett annat vis än om en skrivpartner hade funnits. Till skillnad från ”parskrivning” har allting fått göras på egen hand. Dock har god hjälp erhållits från min handledare som många gånger har fungerat som ett ”bollplank” och kommit med många bra tips som var relevanta för studien.

Då undersökningen endast innefattar tre grundskolor årskurs 3-5 i Kristianstads kommun skall man som läsare ha i åtanke att detta inte är representativt för hela kommunen. Undersökningen är dock representativ för de tre aktuella skolorna och representerar de mönster som har funnits i samband med dessa.

5.1.1 Begränsningar i samband med studien

Med tanke på undersökningens begränsning vad gäller tid och ur ekonomisk synpunkt har valet tagits att begränsa studien till tre grundskolor årskurs 3-5 i Kristianstads kommun. Fler skolor hade gärna undersökts för att få en så generaliserbar undersökning som möjligt men i detta fall var det ej möjligt inom ramen för en C-uppsats. Mycket tid gick åt till att finna frivilliga informanter. Många av de rektorer och lärare på skolorna som kontaktades hade inte tid att ställa upp på någon intervju, en del svarade inte på samtalen och en del ville helt enkelt inte delta. Detta var något som försvårade arbetet. Enligt min bedömning kan man endast spekulera kring varför så många pedagoger och rektorer valde att tacka nej. Kanske fanns en rädsla för avslöjanden av eventuella brister som skulle kunna komma att uppdagas i samband med musikundervisningen på respektive skola. Detta är dock spekulationer och ingenting konstaterbart.

Vad gäller könsfördelningen i studien visade den sig bli väldigt jämn. Att det resulterade i tre kvinnor och tre män var dock inte planerat. Om valet hade tagits att utgå från att finna en jämn könsfördelning hade arbetet blivit alltför tidskrävande då det, enligt min uppfattning, redan var svårt att finna informanter. Det är svårt att spekulera i vilken påverkan den trots allt jämna könsfördelningen har på resultatet.

Som tidigare nämnts fick två intervjuer sammanföras vid ett intervjutillfälle på grund av tid. Detta var, enligt min uppfattning, både positivt och negativt. De två informanterna i gruppintervjun byggde vidare på varandras idéer och kom på så vis fram till fler infallsvinklar och sätt att se på saker, vilket var positivt. Intervjusamtalen blev väldigt innehållsrikt och detaljerat. Hade det dock funnits mer tid att tillgå hade enskilda intervjuer genomförts med de två informanterna. Gruppintervjun ledde nämligen till att den ena parten talade mer än den andra. Enligt min uppfattning hade mer information kunnat erhållas från den mer tystlåtna parten om en enskild intervju hade ägt rum med denna informant. Enligt Trost (2005) kan även grupptryck förekomma vid gruppintervjuer. Detta var enligt min uppfattning dock inget problem för undersökningen då det kändes som om de båda informanterna var öppna och sade vad de egentligen tyckte och kände. Det skall dock hållas i åtanke vid resultatet av studien.

5.2 Resultatdiskussion

Nedan diskuteras och reflekteras över det resultat som har kommit fram i samband med studien utifrån valda temaområden. Anknytningar görs även till den forskningsbakgrund som ligger till grund för uppsatsen.

5.2.1 Musikundervisningens styrdokument och utformning

Många områden skall täckas inom musikundervisningen. De fyra F:en skall tillsammans med de fyra M:en ligga till grund för en så innehållsrik musikundervisning som möjligt (Sandberg 2007). Trots detta finns stora brister på de tre skolorna i studien vad gäller musikundervisningen. Många områden såsom musikskapande och faktakunskaper har fått ge vika på de tre skolorna i studien, något som även visar sig vara ett nationellt problem över skolåldrar (Skolverket 2005). Enligt Skolverkets mål för musik skall alla elever i slutet av årskurs 5 fått ta del av musikteori (Skolverket 2000). Det framgår tydligt i studien att teorin i musikundervisningen istället har fått ge plats åt andra musikaliska områden på två av tre av de skolorna i undersökningen. Det framgår att lärarens eget intresse ofta utformar undervisningen. Detta kan ses som ett nationellt samt åldersövergripande problem då det i NU03 framgår att många lärare i musik skapar "sin egen skolplan" utifrån elevernas och lärarens egna intressen och förutsättningar (Skolverket 2005). Enligt min uppfattning krävs det att man som pedagog behöver se undervisningen som en ständig process för att, tillsammans med sina elever, kunna utmanas och därmed utvecklas. De ämnen som är svåra att förmedla måste man som pedagog se som en utmaning för att kunna finna effektiva vis att undervisa. Enligt min uppfattning framgår det tydligt att det inte räcker med ett stycke i kursplanen för att eleverna skall få den musikteori de är berättigade till. Läraren har ett stort ansvar då det är läraren som formar undervisningen. Låt oss säga att en matematiklärare hade arbetat på samma vis. Att matematikläraren anser att eleverna inte finner det intressant med multiplikation, och därför stryker detta ur undervisningen. Det hade förmodligen aldrig varit acceptabelt. Hur kan det då vara tillåtet att reducera delar i den obligatoriska musikundervisningen?

NU03 lyfter fram vikten av kompletteringar till den nuvarande nationella kursplanen i musik för att alla lärare skall tolka den likartat (ibid). Läraren på Friskolan lyfter exempelvis fram att

han finner kursplanens riktlinjer ”luddiga” och att man kan tolka dem lite som man själv vill. Det framgår tydligt att riktlinjerna bör ses över för att kunna nå ut till alla.

NU03 menar att man bör ha träffar lärare emellan över kommungränserna för att diskutera verksamheten (ibid). Enligt min bedömning krävs snarare att träffar *inom* kommungränserna, och i detta fall Kristianstads kommun, mellan de olika grundskolorna, borde vara steg ett för en mer effektiv och lika utbildning för alla elever i Kristianstads kommun.

Enligt NU03 uppfattas ämnet musik av lärare som ett ämne med lägre status än övriga ämnen (Skolverket 2005). Det är kanske därför inte så konstigt att det är acceptabelt att en del bortfall av delar sker ur musikundervisningen. Om man ser till de tre skolorna i studien är det kanske inte heller så konstigt att de estetiska ämnena fått ta ett steg tillbaka. Detta är nämligen vad som har skett i Kristianstads kommuns skolplan under de senaste fyra åren (Krantz 2004, Månsson 2008). Från att ha haft en skolplan med tydliga estetiska riktlinjer har nu skolplanen för de närmaste fyra åren utvecklats till en skolplan utan några som helst konkreta mål för den estetiska verksamheten. Om man ser till denna skolplan, som trots allt skall vara utformad utifrån de nationella riktlinjerna och i sin tur ligga till grund för varje skolas egen arbetsplan, är det enligt min uppfattning kanske inte så konstigt att musiken är så lågt representerad och inte minst oprioriterad i de tre skolorna i studien. Denna brist på prioritering kan ses som ett lokalt problem men om man jämför med övriga skolor i landet visar NU03 en tydlig likhet (Skolverket 2005). Enligt min bedömning kan slutsatser dras att ämnet behöver få en högre status samt prioritering i skolorna till en följd av att riktlinjerna för musikämnet konkretiseras och vikten av arbetsplaner på skolorna blir tydligare. Sambandet mellan musik och elevers utveckling i, och utanför övriga ämnen måste bli tydligare för att musiken skall få den plats i skolan som den enligt Skolverket skall ha.

Det faktum att inte någonting gemensamt finnes för de tre skolorna i studien vad gäller lokala arbetsplaner är anmärkningsvärt. Ingen av de tre studerade skolorna har någon tydlig arbetsplan för musikämnet. Det går inte att sträva efter en lika utbildning för alla elever då en del skolor inte arbetar utifrån riktlinjerna.

Vi behöver alltså inte bara sträva efter en skola för alla. Vi behöver även sträva efter en läroplan och en kursplan för alla. En läroplan och en kursplan som *når ut* till alla.

5.2.2 Musikämnets utveckling

Det är förvånande att lärare och rektorer på de tre studerade skolorna inte ser en större möjlighet till kvalitativ utveckling i samband med den senaste läroplanen. Läroplanen har förändrats på många vis i form av en numera mål- och resultatnriktad skolverksamhet och borde därför ha förändrat pedagogernas sätt att undervisa. Om man jämför hur musikundervisningen såg ut före Lpo94 ser man tydliga förändringar i form av en numera anpassad undervisning efter elevernas egna musikaliska förkunskaper och erfarenheter. Av intervjuerna framgår att lärarna på Stadsskolan och Friskolan ej har utvecklat sin undervisning i musik sedan den senaste läroplanens ingång. Verksamma på alla de tre skolorna visar ej på någon större förändring i samband med musikundervisningen. Det är endast rektorn på Lantskolan som tar upp den digitala tekniken som har fått en stor inverkan i de nationella riktlinjerna. Detta kan enligt min bedömning bero på att Lantskolan är den enda skola som brukar den digitala tekniken i form av datorer och digitalkameror i musikundervisningen.

Läraren på Friskolan talar om vikten av att vara utbildad på musikhögskola och att skillnaden är stor från en vanlig lärarutbildning med inriktning på musik. Läraren menar även att ansvaret att förändra musikundervisningen ligger hos musikleäraren på respektive skola. Detta är anmärkningsvärt då musikleäraren på Friskolan, som själv är utbildad på musikhögskola, inte anser att det har skett någon utveckling i musikundervisningen på Friskolan. Enligt min uppfattning visar detta på en attityd hos läraren att allting redan är tillfredställande i ämnet på Friskolan.

Det framgår tydligt att Stadsskolan och Friskolan inte har påverkats av den senaste läroplanens ingång. I läroplanen framkommer det att musikundervisningen dels skall innefatta upplevelsemässiga kunskaper samt teoretiska och faktabaserade sådana. På Stadsskolan och Friskolan behövs tydliga förändringar främst vad gäller musikundervisningens teoretiska och faktabaserade bitar då de flesta elever ej får någon kunskap inom andra områden än just de praktiska. Ansvaret för att detta skall ske ligger främst hos verksamma på skolorna men samtidigt krävs att Skolverkets riktlinjer mer konkret lyfter fram vikten av de olika kunskapsområdena.

5.2.3 Musikämnets utrymme i skolan

Enligt den nationella kursplanen (Skolverket 2000) skall musikämnet åtminstone tilldelas 230 timmar under hela grundskoletiden. Om man ser detta ur ett nationellt samt bredare åldersperspektiv anser många lärare att de ej hinner med allt som skall ingå i musikundervisningen (Skolverket 2005). Trots den redan allt för snäva tidsplanen för musikundervisningen visar det sig att Stadsskolan inte arbetar efter den nationella timplanen utan endast har musik i samband med projektarbeten, med undantag för enstaka sångtillfällen. Dessutom innefattar dessa projektarbeten främst de elever som redan har ett intresse för att skapa musik.

Enligt min bedömning krävs det att varje skolenhet tar sitt ansvar för att vägen fram till de uppsatta nationella målen skall utformas på ett innehållsrikt och effektivt vis. Det framgår att det finns stora problem med att göra detta med tanke på timplanen men Stadsskolan visar tydligt att de inte tar sitt ansvar för en så god musikundervisning som de faktiskt har möjlighet till att skapa. Slutsatsen kan dras att musikämnet inte är prioriterat på skolan.

Enligt min bedömning borde en revidering ske av de nationella riktlinjerna. Det viktiga med musiken i skolverksamheten måste lyftas fram, annars finns risken att musikämnet försvinner i framtiden. Ämnet har redan försvunnit på Stadsskolan, därför finns rädslan för att musikämnet på sikt helt kommer att försvinna ur flera av våra skolor. Enligt min uppfattning måste skolorna arbeta för att ge musiken en högre status i skolorna. En avreglering av timplanen hade som NU03 anger förmodligen gett ett mindre utrymme på alla de tre undersökta skolor då detta hade krävt ett ännu större ansvar hos verksamma på skolorna. Då musiken redan är tydligt underrepresenterad på majoriteten av de tre skolorna hade ämnet möjligtvis helt försvunnit.

Det framkommer i intervjuerna att varken rektorn på Fri- eller Lantskolan samt läraren i musik på Lantskolan är tillfredställd med musiksituationen på respektive skola. Musikläraren på Friskolan är dock nöjd. Det framkommer i NU03 att många musklärare är missnöjda med den snäva timplan musikämnet blivit tilldelat. Detta kan dras en parallell till Bladhs delstudie (2002 i Lundgren 2006) där det framkommer att många musklärare får en chock då de kommer ut på arbetsfältet. Anledningar till detta kan enligt Bladh exempelvis vara de stora

undervisningsgrupper som förekommer i grundskolan. Något som läraren på Friskolan påpekar att läraren är missnöjd med. Av intervjun framgår även att läraren på Friskolan främst arbetar på gymnasiet. Enligt min bedömning finns paralleller mellan Bladhs studie, om lärare som ej är tillfreds med sin lärarsituation i grundskolan, och läraren på Friskolan. Studien visar på musikskoleutbildade lärare som främst söker sig till andra arbetsplatser än just grundskolor. Kanske läraren på Friskolan inte *vill* ha ett större utrymme för musiken. Läraren är kanske nöjd med de fåtal timmar läraren har blivit tilldelad i grundskolan då läraren kanske främst vill arbeta på andra arbetsplatser som exempelvis gymnasium. Detta är dock spekulationer och naturligtvis ingenting konstaterbart.

För att utöka musikämnets möjligheter på Fri- och Lantskolan kan man utöva det förslag som Sandh presenterar i sin studie (2006). Om man på dessa två skolor integrerar exempelvis musikhistoria i ämnet historia lämnas ett större utrymme till andra områden, såsom musikskapande samt övriga faktakunskaper. Samtidigt kan man på alla de tre skolorna i studien lägga mycket av förberedelserna inför exempelvis Luciaframträdanden som en integrering i övriga ämnen på skolan (Skolverket 2005). På detta vis ges mer utrymme åt sådant som annars är svårt att hinna med i samband med musikundervisningen.

5.2.4 Musikämnets materiella förutsättningar

Vad som framgår av NU03 är att drygt 75 procent av lärarna anger att deras undervisning försiggår i en musikal (Skolverket 2005). Samtliga av skolorna i denna studie har inte någon musikal att tillgå. Brister på lokal kan tyda på musikämnets låga prioritering i skolverksamheten. Precis som i samband med musikämnets tidsutrymme behöver, enligt min uppfattning, statusen för musikämnet höjas för att musikundervisningen skall få det materiella utrymme den behöver på de tre undersökta skolorna.

Enligt min uppfattning krävs en medvetenhet om vikten av den yttre världens utveckling för att skolans verksamhet skall kunna fullfölja de nationella riktlinjerna. Med kursplanens riktlinjer om en digital medvetenhet krävs det att även skolorna uppdaterar sina materiella förutsättningar. I detta fall i form av datorer. Enligt NU03 finner många pedagoger det svårt att integrera datorkunskap i musikämnet på grund av brist på datorer (Skolverket 2005). På

två av de tre undersökta skolorna finns ingen möjlighet till datorkunskap i samband med musikundervisningen. Det är lätt att se de materiella bristerna som rent finansiella problem eller brister i de nationella styrdokumenterna men om man drar paralleller till musikundervisningens plats på skolan i största allmänhet rör det sig återigen snarare om en prioriteringsfråga.

Beträffande förekomsten av ett varierat urval av melodiinstrument, framgår det brister på både Lant- och Friskolan. Även om Lantskolan har den klart sämsta materiella situationen framgår det ändå att musikundervisningen är mest prioriterad på denna skola. Av detta kan slutsatsen dras att de materiella förutsättningarna inte behöver hindra musikundervisningen att bli innehållsrik och för eleverna utvecklande. För att stärka detta påstående kan nämnas att Stadsskolan som trots allt har de bästa materiella förutsättningarna av de tre skolorna i studien har den lägsta prioriteringen vad gäller ämnet musik. De materiella förutsättningarna behöver alltså inte innebära en sämre respektive bättre musikundervisning. Enligt min uppfattning underlättar det dock självklart med goda materiella förutsättningar för att kunna uppnå de nationella målen.

5.2.5 Lärarens förkunskaper

SÄMUS-utbildningen som trädde i kraft under 70-talet hade många goda grundtankar om hur musikundervisningen skulle genomföras i grundskolorna. SÄMUS-utbildningen skulle anpassas efter arbetsfältets behov och innehålla ett bredare perspektiv för musiken i form av nya musikgenrer och en bredare öppenhet för elevernas vardagliga musikengagemang. Ett samband kan ses med Olssons (1993 i NU03) tankar om att utbildningen har lämnat ett avstamp i dagens musikundervisning på åtminstone en av de tre skolorna som har undersökts.

Musikundervisningen på Lantskolan visar på ett brett musikperspektiv i form av olika musikgenrer och musikhistoriska infallsvinklar även om läraren på Lantskolan ej är utbildad på musikhögskolan. Vad gäller de andra två skolorna i studien visar undervisningen på ett smalare perspektiv av musikgenrer och områden som dock innefattar en hel del musik som kan kopplas till elevernas vardagsmusik.

Enligt NU03 har antalet behöriga musklärare sjunkit med cirka tio procent sedan 1992 års utvärdering (Skolverket 2005). De numera högre kraven tillsammans med den verklighetschock många nyexaminerade musklärare får när de kommer ut i skolverksamheten kan vara orsaker till varför antalet behöriga lärare sjunker. Detta kan jämföras med de tre studerade skolorna där endast en av tre musklärare är utbildad på musikhögskola. Det visar sig även att läraren på Friskolan, som är den enda musikhögskoleutbildade läraren, främst arbetar på gymnasiet med undantag för en del lektioner i grundskolan. En parallell kan dras till Bladhs studie (2002 i Lundgren 2006) om lärare som efter examen på musikhögskolan ej vill arbeta inom grundskolan utan främst söker sig till andra verksamheter som exempelvis gymnasium. Därför är det kanske inte så konstigt att de två övriga studerade skolor inte har musikhögskoleutbildade lärare. Rektorn på Friskolan nämner ju tydligt problemet med att finna en lärare som är utbildad på musikhögskola.

Musik som ämne uppfattas av lärare i NU03 ha lägre status än andra ämnen på skolan. Detta kan också vara en orsak till att färre musikutbildade lärare finns. Dessa musklärare söker sig möjligtvis till mer musikinriktade skolor som exempelvis musikhögskolor där musiken har en större prioritering i skolverksamheten. Enligt min bedömning behöver ämnet musik få ett större utrymme i grundskolan. Statusen på ämnet måste höjas och vikten av musik förtydligas. Annars finns rädslan av risken med att helt bli utan behöriga musklärare i framtiden.

5.2.6 Elevernas engagemang

Vad gäller musikundervisningen på de tre studerade skolorna i Kristianstads kommun verkar pedagogerna relativt väl ha fångat elevernas intresse och engagemang. På Stadsskolan är det dock svårt att se att elevernas fortsatta kunskapsområden utvecklas i större mån än i just musicerandet. Övriga riktlinjer ur den nationella kursplanen för musik (Skolverket 2000) i form av musikskapande, musiklyssnande och musikkunnande blir områden eleverna inte får någon möjlighet att utvecklas i. Detta kan ses ur ett nationellt samt bredare åldersperspektiv då två tredjedelar av eleverna i NU03 anser att det saknas delar i musikundervisningen (Skolverket 2005). Att fånga elevernas engagemang är enligt min uppfattning därmed inte allt om det begränsar deras utveckling i musikämnet. Man måste som lärare arbeta för att, i samband med ständigt nya kunskapsområden i musikämnet, engagera eleverna.

Enligt Ericssons studie (2002) anser många ungdomar att ett intresse för musik bör finnas om undervisningen skall vara gynnsam. Många elever med ett starkt musikintresse kommer från musikaliska familjer. En parallell kan dras mellan Ericssons studie och rektorn på Friskolans tankar om elevernas engagemang. Rektorn anser att det finns för många elever som saknar ett intresse och därmed engagemang för musik på skolan då dessa elever ej har något musikintresse med sig hemifrån. Rektorn menar att många av de elever som har ett stort intresse för musik spelar något instrument på sin fritid. Detta betyder att de elever som har ett musikintresse hemifrån är mer engagerade inför musikundervisningen, vilket enligt min bedömning även resulterar i ett högre omdöme. En parallell kan dras till NU03 där jämställdheten påpekas i samband med detta. Ingen elev skall lättare få ett gott omdöme på grund av bättre musikaliska förutsättningar. Enligt Lpo94 skall elevernas intresse ständigt ligga till grund för undervisningen samtidigt som nya kunskapsområden skall inkluderas. Ericsson anser att om man som lärare ständigt väljer kunskapsinnehåll utan elevernas engagemang eller intresse är det svårt för ett lärande att äga rum.

Enligt min uppfattning kan slutsatsen dras att man som lärare i musik dels behöver planera undervisningen tillsammans med eleverna och utifrån deras tidigare erfarenheter och kunskaper, samt arbeta för att öppna upp nya kunskapsområden på ett intressant vis för att eleverna skall engageras och utvecklas i musikundervisningen. Det är viktigt att fånga alla elevers intresse i planeringen av undervisningen så att alla elever känner att de har bidragit och är en del av undervisningen. För som ovan nämnt har intresset en tydlig parallell till elevers musikkunskaper och engagemang i skolan, och med bättre musikkunskaper i skolan, får eleven ett bättre slutresultat och framtidskännedom inom musiken.

5.2.7 Musikens utvidgade plats i undervisningen

Vad gäller musikens utvidgade plats i övrig undervisning visar studien att majoriteten av de verksamma på de tre skolorna ställer sig väldigt positiva till en integrering av musik i övrig verksamhet på respektive skola. Enligt min uppfattning finns det många bra förslag från de verksamma angående integrering, men trots detta verkställs det sällan. Musikämnet har fått sin plats i schemat, åtminstone på två av tre skolor och mycket mer än så brukas inte musiken. Det finns undantag med temaarbeten och dylikt såsom Luciafiranden men integrering i övriga

ämnena finnes ej i någon större utsträckning. Detta visar på tydliga brister i skolornas arbetsplaner (i många fall *brist på arbetsplaner*) beträffande musiken på skolan. Eleverna skall enligt den nationella kursplanen i musik (Skolverket 2000) lära sig att förstå vikten av musikaliska möjligheter i musikundervisningen *i samband* med andra kunskapsområden. Detta är något eleverna på de tre skolorna nästan helt går miste om.

Enligt min bedömning har de verksamma på de tre skolorna inte förstått vikten av att arbeta med musik i övriga ämnen. Min uppfattning är att om man som pedagog skall kunna se till elevernas olika förutsättningar och behov måste man även känna till att en del elever har lättare att lära genom exempelvis musik och rörelse. Som pedagog behöver man vara öppen för nya sätt att undervisa och våga arbeta emot den traditionella undervisningsmetod som finns på många skolor. Ringsbergsskolan i Växjö visar ett gott exempel på hur integrering av musik kan fungera i den övriga skolverksamheten. Skolan har enligt min bedömning en idealisk verksamhet med integrering av de estetiska ämnena.

Läraren på Friskolan anser att kärnämnet musik kan komma att försvinna i samband med integrering i andra ämnen. Läraren anser istället att man skall integrera övriga ämnen i musiken. Enligt min bedömning finns risken för att ämnet musik försvinner blir större i samband med integrering av andra ämnen i musikundervisningen. Risken finns att musikämnet, med sin redan snäva timplan, går miste om ännu fler kunskapsområden om man skall integrera andra ämnen i musikundervisningen. Enligt min uppfattning måste skolorna sträva efter mer musik i undervisningen, inte mindre. Enligt den nationella kursplanen i musik och Lpo94 finns det en hel del områden inom musikämnet som vi skall hinna med på våra 230 undervisningstimmar i musik.

5.3 Konsekvenser för yrkesrollen

Studien visar att förutsättningarna för att arbeta som musiklektör tydligt skiljer sig mellan de tre skolorna i studien. Det visar sig att musikämnet ej är prioriterat i skolorna vilket kan leda till problem i musiklektörens försök till en målsträvande musikundervisning. Detta visar sig även vara ett nationellt samt bredare åldersövergripande problem. Ofta finns brister i form av utrustning, material samt tid vilket försvårar arbetet. Som lärare i musik krävs därför ett stort

engagemang för att på varje skolenhet kunna bringa den status i musikämnet som det borde ha för att kunna ta vara på de möjligheter som ges i samband med musik.

En konsekvens på sikt kan vara att färre behöriga musiklärare kommer att vara verksamma i grundskolan. Studien av tidigare forskning visar att många musiklärare väljer att söka sig till andra verksamheter såsom musikhögskolor eftersom grundskolans verksamhet ej stämmer överens med musiklärarnas förväntningar. Ämnets status i grundskolan visar sig vara lågt vilket gör att musiklärare ofta söker sig till andra arbetsområden. Detta kan resultera i att musik som ämne i framtiden ej kommer att uppfylla de nationella riktlinjerna i kurs- respektive läroplanen. Konsekvensen kan därmed på sikt bli en allt minskad status för ämnet vilket i sin tur kan leda till ett minskande av ämnets befintlighet i den grundläggande undervisningen.

5.4 Förslag till fortsatt forskning

Som tidigare nämnts finns det begränsningar i samband med en C-uppsats. Om mer tid hade funnits att tillgå vore det intressant att utöka studien ytterligare. Det finns nämligen många möjligheter till fortsatt forskning inom ämnet. Då det ej finns någon nationell utvärdering vad gäller musikämnet i grundskolan årskurs 3-5 vore detta mycket intressant att genomföra. Endast en ytterst liten del av alla grundskolor årskurs 3-5 som finns i Sverige har berörts, det vore därför intressant att utröna hur musikundervisningen på dessa skolor utformas i en större utsträckning. Undersökningen pekar dock på att musikämnets nutida situation är likartad oavsett målgruppens åldersfördelning. I samband med detta vore det intressant att utröna hur eleverna uppfattar musikundervisningen i grundskolorna årskurs 3-5. Det vore intressant att göra en studie utifrån elevernas erfarenheter och tankar.

Könsfördelningen bland informanterna visade sig bli väldigt jämn. Som tidigare nämnts är det svårt att spekulera om detta har någon inverkan på resultatet. Det hade dock varit intressant att undersöka eventuella skillnader och likheter mellan kvinnors och mäns arbetssätt i musikundervisningen. Hade möjligheten funnits vore det intressant att arbeta vidare med detta.

6. Sammanfattning

Trots en del problem med att finna informanter lyckades till slut intresserade rektorer och lärare hittas som var villiga att delta i studien. Efter att ha använt kvalitativa explorativa intervjuer tillsammans med tidigare forskning lyckades syftet uppnås om att utröna musikundervisningens utformning på de tre grundskolorna årskurs 3-5 i Kristianstads kommun. För att återgå till frågeställningen visar studien, i samband med valda temaområden, tydliga brister i musikundervisningen på de tre skolorna. Resultatet visar att verksamma på de tre skolornas attityder till musikämnet i teorin är övergripande goda, praktiken visar dock en annan bild. Musikämnet är för visso bättre på Lantskolan än på de övriga två skolorna men trots allt oprioriterat. På Stadsskolan framkommer brist på ansvar från verksamma att tillgodose alla elever med det timantal av musikundervisning eleverna enligt den nationella kursplanen (Skolverket 2000) är berättigade till. Det framkommer även tydliga brister i samband med materiella förutsättningar samt ett ansvar för att de kunskapsområden som enligt Lpo94 (Skolverket 2006) skall ingå i musikundervisningen blir verkställda på alla de tre skolorna. Tidigare forskning visar att dessa problem är nationella, även vad gäller andra åldersgrupper.

Forskningslitteraturen visar på stora förändringar i musikämnet sedan den senaste läroplanens inträde i form av en mer anpassad undervisning till elevernas förutsättningar samt den digitala tekniken i och utanför skolverksamheten. Denna utveckling är dock ingenting som har slagit igenom på varken Stads- eller Friskolan. Endast Lantskolan använder sig av den digitala tekniken i musikundervisningen. För övrigt nämner ingen av de verksamma på skolorna några större förändringar som skett på respektive skola.

Forskningsbakgrunden tillsammans med förslag från informanterna i studien, visar på goda möjligheter och tillvägagångssätt att integrera musiken i övrig skolverksamhet. De tre skolorna i studien visar dock återigen brist på agerande då denna integrering sällan sker i övrig verksamhet. Studien visar på ett vagt ansvar att följa de nationella riktlinjerna för musikundervisningen på Stads- och Friskolan. Istället arbetar lärarna i musik främst utifrån de förutsättningar samt intresse som finns för ämnet. Studien visar även att ingen av de tre skolorna har någon arbetsplan enbart för musikämnet.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att musiken i de undersökta skolorna i Kristianstads kommun ej är prioriterad. Verksamma på de tre skolorna har idéer om musikundervisningens utveckling men behöver ta ett större ansvar för den obligatoriska musikundervisningen tillsammans med att de nationella riktlinjerna behöver bli mer konkreta och att ämnet musik får en högre status i skolverksamheten. Detta för att alla elever skall få möjlighet till den musikundervisning de är berättigade till.

Referenser

Tryckta källor

Arevik, Niklas (2008), Matte i valstakt. *Lärarnas tidning*. Stockholm: Lärarförbundet, (2008 nr.7).

Bjørkvold, Jon – Roar (1998), *Sköldpaddans sång*. Hässelby: Runa förlag.

Bladh, Stephan (2002), *Musiklärare – i utbildning och yrke - En longitudinell studie av musiklärare i Sverige*. Akad. avh. Göteborg: Göteborgs universitet. Institutionen för musikvetenskap.

Ericsson, Claes (2002), *Från guidad visning till shopping och förströdd tillägnelse – Moderniserade villkor för ungdomars musikaliska lärande*. Akad. avh. Malmö: Malmö Academy of Music.

Gren, Katarina & Nilsson, Birger (1997), *Musikskatten*. Mölndal: Lutfisken.

Jogestrand, Kristina (2008), Var inte rädd för rädslan. *Lärarnas tidning*. Stockholm: Lärarförbundet, (2008 nr. 5).

Kvale, Steinar (1997), *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lundgren, Ulf P. (red.) (2006), *Uttryck, intryck, avtryck – lärande, estetiska uttrycksformer och forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Utbildningsvetenskapliga kommittén.

Sandberg, Ralf (2007), *Musik – en samtalsguide om kunskap, arbetssätt och bedömning*, Myndigheten för skolutveckling, Stockholm: Liber.

Sandh, Håkan (2006), *Glädjämne eller sorgebarn? En rapport om samverkan mellan för-, grund- och gymnasieskolor och landets musik- och kulturskolor*. Stockholm: Sveriges Musik- och kulturskoleråd på uppdrag av Myndigheten för skolutveckling.

SAOL13 (2006), *Svenska Akademiens ordlista över svenska språket* (13:e uppl.): Nordstedts Ordbok.

Skolverket (2000), *Kursplaner och betygskriterier för grundskolan 2000*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

Skolverket (2006) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo94*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2005), *Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 – Musik*. Skolverkets rapport nr. 253. Stockholm: Skolverket.

Svenska skrivregler (Skolverket 2000), Svenska Språknämnden.(2:a upplagan) Stockholm: Liber.

Trost, Jan (2005), *Kvalitativa intervjuer*. (3:e upplagan) Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska källor

Krantz, Anne (ordförande) (2004), *Alla skolor ska vara bra skolor! – Skolplan för Kristianstads kommun 2004 – 2006*. Kristianstad: Barn- och utbildningsnämnden, <http://www.buf.kristianstad.se/skolplan/skolplan04.pdf>, information hämtades 2008-05-04 12:13.

Berg, Anette (sidansvarig) (2008), *Barn- och utbildningsförvaltningen*. Kristianstad: Barn- och utbildningsförvaltningen, http://www.buf.kristianstad.se/ao_skolor/, information hämtades 2008-06-04 14:06.

Månsson, Pierre (ordförande) (2008), *Kunskap lyfter Kristianstad – Skolplan för Kristianstads kommun 2008-2010*. Kristianstad: Barn- och utbildningsnämnden, <http://www.kristianstad.se/PageFiles/10146/startside%20bu/skolplan.pdf>, information hämtades 2008-05-04 14:48.

Nilsson, Kerstin (sidansvarig) (2007), *Högskolan för scen och musik – Historik*. Göteborgs universitet, http://www.hsm.gu.se/om_institutionen/historik/, sidan uppdaterades 2007-05-11, information hämtades 2008-05-03 21:28.

Vetenskapsrådet (2002), *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet, <http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf>, information hämtades 2008-05-04 16:09.

Intervjufrågor

- Kan Ni berätta hur Ni arbetar övergripande med musik på Er skola?
- Vad har pedagogerna på Er skola för materiella förutsättningar för att arbeta med musik?
- Vad har pedagogerna på Er skola för förkunskaper för att arbeta med musik?
- Kan Ni berätta något om de olika inriktningar Ni arbetar med inom musik på Er skola?
- Kan Ni berätta om Er uppfattning angående elevernas inställning till musiken i skolan?
- Anser Du att det finns tillräckligt med musik i undervisningen?
- Arbetar Ni med lokala arbetsplaner för musik, i sådana fall hur?
- Anser Ni att musik som ämne har förändrats sedan den senaste läroplanens inträde, och i sådana fall hur?
- Hur kan musiken finna en plats i undervisningen?

Stödord till intervju

- Övergripande arbete med musik – inom andra ämnen/ bara inom ämnet musik?
- Materiella förutsättningar – musiksal, instrument, litteratur, Hade Ni önskat mer material? – hinder?
- Förkunskaper – utbildning, litteratur, hur viktigt?
- Inriktningar
- Elevernas inställning – hur hade man kunnat få en bättre inställning?
- Tillräckligt med musik i undervisningen – mer/mindre? Varför?
- Lokala arbetsplaner – bra/dåliga? Varför?
- Musikens förändring sedan Lpo94 – bra/dåligt?
- Musikens plats i undervisningen – ett intresse även i de övriga ämnen?

Sammanfattning av intervjuer

Musikundervisningens styrdokument och utformning

Sammanfattning

Gemensamt

- Gemensamt för de tre skolorna är att de alla använder sången till stor del inom musiken
- Alla skolorna använder sig av rytm och instrument

Skiljer

- På Lantskolan och Friskolan innefattar musikundervisningen 17 – 18 elever i varje klass.
- Musikteorin skiljer sig mycket tydligt mellan skolorna. Lantskolan arbetar mycket med teori, allt från musikhistoria till nutida musik medan Stadsskolan inte använder sig av någon som helst teori och Friskolan försöker skala bort den så mycket de kan. Varken läraren på Stadsskolan eller Friskolan finner teorin relevant.
- Det är endast Lantskolan som dels använder sig mycket av rörelselekar samt tar in övriga ämnen i musiken, såsom historia och bild
- Endast Stadsskolan och Friskolan arbetar med melodiinstrument
- Friskolan är den enda skola som har någon sorts lokal skolplan
- Endast Friskolan och Lantskolan arbetar utifrån skolverkets riktlinjer, dock på tydligt skilda vis

Övrigt

- Pedagogen på Friskolan nämner att musiken ej är prioriterad på skolan

- Läraren på Friskolan finner skolverkets riktlinjer ”luddiga” och anser att man kan tolka dem lite som man själv vill

Musikämnets utrymme

Sammanfattning

Gemensamt

- Rektorer på alla de tre skolorna anser att de på något vis skulle kunna arbeta mer med musik på respektive skola än vad de gör idag

Skiljer

- Musiken har på Friskolan en given timme en gång i veckan och på Lantskolan varannan vecka. Musiken finns ej som ämne i Stadsskolan utan används endast vid en del tillfällen, med de elever som är intresserade.
- Läraren på Stadsskolan tycker i genomsnitt att det är för lite musik på skolan
- Läraren på Lantskolan anser att musiken kunde ta en större plats i de andra ämnena men ej på schemat
- Läraren på Friskolan anser att det finns tillräckligt med musik i undervisningen

Övrigt

Musikämnets materiella förutsättningar

Sammanfattning

Gemensamt

- Gemensamt för de tre skolorna är att de ej har någon särskild musiksall utan får använda sig av övriga lokaler på eller utanför skolan
- Alla tre skolorna har någon sort av takt eller rytminstrument

Skiljer

- Både Friskolan och Stadsskolan har en hel del melodiinstrument, Lantskolan har dock endast en synt

- Lärarna på Lantskolan och Friskolan är ej nöjda med den materiella situationen vad gäller instrument, det är dock läraren på Stadsskolan
- Lantskolan är den enda skola med tillgång till datorer, vilka de använder till en stor del i musikundervisningen

Övrigt

Lärarens förkunskaper

Sammanfattning

Gemensamt

- Alla pedagogerna har någon sorts lärarutbildning i grunden
- Alla pedagogerna har ett stort personligt intresse för musik

Skiljer

- Endast pedagogen på Friskolan är utbildad på musikhögskolan

Övrigt

- Pedagogen på Stadsskolan har även haft musik som tillval i sin tidigare lärarutbildning

Elevernas engagemang

Sammanfattning

Gemensamt

- Alla pedagogerna uppfattar majoriteten av elevernas intresse som positivt

Skiljer

- Verksamma på Lantskolan och Stadsskolan kommer med konkreta förslag på hur man kan väcka elevernas engagemang

Övrigt

- Rektorn på Friskolan anser att många ej är intresserade eftersom de ej har något intresse med sig hemifrån

Musikämnetts utveckling

Sammanfattning

Gemensamt

Skiljer

- Rektorn på Lantskolan är den enda som lyfter fram den digitala utvecklingen i musiken
- Läraren på Friskolan anser inte att musiken som ämne har förändrats på Friskolan skola
- Läraren på Stadsskolan är den enda som tror att musiken är mer integrerad i de övriga ämnena nu och anser att musik som ämne har blivit mindre
- Läraren på Lantskolan är den enda som tror att musiken innefattar mer rörelse nu är tidigare
- Lärarna på Lantskolan och Friskolan tror att det är väldigt varierat från skola till skola

Övrigt

Musikens utvidgade plats i undervisningen

Sammanfattning

Gemensamt

Skiljer

- Alla pedagoger och rektorer *förutom* läraren på Friskolan anser att man kan använda musiken i många av de övriga ämnena, olika teman och då man talar om värdegrunder
- Läraren på Friskolan anser att man ej ska integrera musiken i de övriga ämnena, snarare integrera de övriga ämnena i musiken

Övrigt